

**TURUN
YLIOPISTO**

Kuormittavien elämäntapahtumien ja parisuhdetyytyväisyyden yhteys äidin emotionaaliseen saatavillaoloon

Suojaako parisuhdetyytyväisyys äidin emotionaalista saatavillaoloa kuormittavilta
elämäntapahtumilta?

Psykologian
pro gradu -tutkielma

Laatija:
Elina Vuorila

Ohjaajat:
Riikka Korja,
Elisabeth Nordenswan

1.4.2024

Turku

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Oppiaine: Psykologia

Tekijä: Elina Vuorila

Otsikko: Kuormittavien elämäntapahtumien ja parisuhdetyytyväisyyden yhteys äidin emotionaaliseen saatavillaoloon - Suojaako parisuhdetyytyväisyys äidin emotionaalista saatavillaoloa kuormittavilta elämäntapahtumilta?

Ohjaajat: Riikka Korja, Elizabeth Nordenswan

Sivumäärä: 38 sivua

Päivämäärä: 1.4.2024

Vanhemman ja lapsen välinen tunnesuhde luo pohjan lapsen kehitykselle, ja vanhemman emotionaalisen saatavillaolon tiedetään olevan yhteydessä lapsen kasvuun ja kehitykseen. Siksi on tärkeää tutkia emotionaaliseen saatavillaoloon yhteydessä olevia tekijöitä, esimerkiksi miten kuormitustekijät mahdollisesti muokkaavat vanhemman kykyä olla emotionaalisesti saatavilla ja miten vastaavasti resilienssiin liittyvät tekijät suojaavat vanhemman kykyä olla emotionaalisesti saatavilla. Parisuhdetyytyväisyyden tiedetään olevan myönteisesti yhteydessä vanhemmuuteen sekä vanhempilapsi-suhteeseen. Parisuhdetyytyväisyyden ajatellaan suojaavan myös vanhemman emotionaalista saatavillaoloa, mutta lisää tutkimusta tarvitaan tätä yhteyttä välittävistä mekanismeista.

Tämän pro gradu -tutkielman tavoitteena oli tutkia kuormittavien elämäntapahtumien sekä parisuhdetyytyväisyyden yhteyksiä äidin emotionaaliseen saatavillaoloon lapsen ollessa 2,5-vuotias. Lisäksi tavoitteena oli tutkia, suojaako parisuhdetyytyväisyys äidin emotionaalista saatavillaoloa kuormittavilta elämäntapahtumilta. Tutkimuksen osallistujat olivat Turun yliopiston FinnBrain -syntymäkohorttitutkimuksen kehityspsykologiseen osatutkimukseen osallistuneita äiti-lapsi-dyadeja lasten ollessa 2,5-vuotiaita (n=289). Kuormittavia elämäntapahtumia ja parisuhdetyytyväisyyttä kartoitettiin itsearviolomakkeilla, ja emotionaalista saatavillaoloa tarkasteltiin kehityspsykologisen osatutkimuksen aikana äidin ja lapsen välisen videoidun leikkihetken avulla.

Tämän tutkimuksen perusteella äidin kokemat kuormittavat elämäntapahtumat eivät olleet yhteydessä äidin emotionaaliseen saatavillaoloon lapsen ollessa kahden ja puolen vuoden ikäinen. Äidin emotionaalisen saatavillaolon neljästä osa-alueesta (sensitiivisyys, jäsentäminen, ei-tunkeilevuus ja ei-vihamielisyys), äidin jäsentämisellä havaittiin olevan yhteys äidin parisuhdetyytyväisyyden kanssa, eli taaperoaikana parisuhteeseensa tyytyväisempien äitien nähtiin olevan jäsentävämpiä ja emotionaalisesti enemmän saatavilla vuorovaikutuksessa lapsensa kanssa. Parisuhdetyytyväisyyden yhteys äidin jäsentämiseen voidaan nähdä tämän tutkimuksen päälöydöksenä. Tässä tutkimuksessa parisuhdetyytyväisyyden puskuroivaa roolia kuormittavien elämäntapahtumien ja emotionaalisen saatavillaolon välillä ei pystytty todentamaan.

Löydökset viittaavat siihen, että parisuhdetyytyväisyys on keskeinen tekijä äidin emotionaaliseen saatavillaololle. Koska kuormittavia elämäntapahtumia oli aineistossa suhteellisen vähän, tutkimuksen tulokset kuormittavien elämäntapahtumien ja emotionaalisen saatavillaolon yhteydestä eivät ole yleistettävissä. Jotta kuormittavien elämäntapahtumien yhteyttä vanhemman emotionaaliseen saatavillaoloon voitaisiin tarkastella jatkotutkimuksissa luotettavammin, aihetta tulisi tutkia aineistossa, jossa kuormittavat elämäntapahtumat tulisivat esiin tai jossa kuormitusta arvioitaisiin myös arjen kuormituksen, esimerkiksi vanhemman työkuormituksen, näkökulmasta. Tällöin myös parisuhdetyytyväisyyden mahdollista suojaavaa roolia kuormittavien elämäntapahtumien tai kuormituksen ja emotionaalisen saatavillaolon välillä voisi tutkia luotettavammin.

Avainsanat: kuormittavat elämäntapahtumat, emotionaalinen saatavillaolo, parisuhdetyytyväisyys

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
1.1	Emotionaalinen saatavillaolo vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksessa	6
1.2	Kuormittavat elämäntapahtumat lapsiperheissä ja niiden yhteys emotionaaliseen saatavillaoloon	8
1.3	Parisuhdetyytyväisyys suojaavana tekijänä lapsiperheissä	13
1.4	Tutkimuskysymykset ja hypoteesit	15
2	Menetelmät	17
2.1	Aineisto	17
2.2	Tutkimuksen kulku	17
2.3	Mittarit	18
2.3.1	Emotionaalisen saatavillaolon EA Scales -menetelmä	18
2.3.2	Kuormittavat elämäntapahtumat -kyselylomake	19
2.3.3	Parisuhdetyytyväisyys -kyselylomake	19
2.3.4	Taustatiedot	20
2.4	Tilastolliset analyysit	21
2.5	Otoksen kuvailevat tunnusluvut	22
3	Tulokset	23
3.1	Taustamuuttujien yhteydet emotionaaliseen saatavillaoloon, kuormittaviin elämäntapahtumiin ja parisuhdetyytyväisyyteen	23
3.2	Kuormittavien elämäntapahtumien yhteys emotionaaliseen saatavillaoloon	23
3.3	Parisuhdetyytyväisyyden yhteys emotionaaliseen saatavillaoloon	24
3.4	Parisuhdetyytyväisyyden moderoitu yhteys kuormittavien elämäntapahtumien ja emotionaalisen saatavillaolon yhteyksiin	25
3.5	Parisuhdetyytyväisyyden moderoitu yhteys kuormittavien elämäntapahtumien ja jäsentämisen yhteyksiin	26
4	Pohdinta	27
4.1	Tutkimustulokset ja niiden merkitys	27
4.2	Tutkimuksen vahvuudet ja rajoitteet	29
4.3	Johtopäätökset ja jatkosuositukset	30

1 Johdanto

Vanhemmuus on keskeinen osa pienen lapsen kehitysympäristöä ja vaikuttaa voimakkaasti lapsen kehitykseen. Koska vanhemman hoivakäyttäytyminen on yhteydessä lapsen kehitykseen ja hyvinvointiin (Davis & Logsdon, 2010), parempi ymmärrys vanhemman hoivakäyttäytymiseen vaikuttavista tekijöistä on tärkeää. Hoivakäyttäytymistä voidaan tarkastella vanhemman emotionaalisen saatavillaolon kautta. Aiemman tutkimuksen perusteella tiedetään, että vanhemman emotionaalinen saatavillaolo on yhteydessä lapsen kehitykseen liittyviin tekijöihin, esimerkiksi kielellisiin taitoihin, empatiakykyyn, parempaan tunnesäätelykykyyn ja parempiin sosiaalisiin kykyihin (Little & Carter, 2017; Howes & Hong, 2008; Moreno ym., 2008; Saunders ym., 2015). Koska vanhemman emotionaalinen saatavillaolo on olennaisesti yhteydessä lapsen hyvinvointiin, on tärkeää tutkia emotionaaliseen saatavillaoloon yhteydessä olevia tekijöitä, esimerkiksi miten kuormitustekijät mahdollisesti muokkaavat vanhemman kykyä olla emotionaalisesti saatavilla ja miten vastaavasti resilienssiin liittyvät tekijät suojaavat vanhemman kykyä olla emotionaalisesti saatavilla.

Aiempi tutkimus on esimerkiksi osoittanut yhteyden äidin raskaudenaikaisen mielialan ja äidin emotionaalisen saatavillaolon välillä (Korja & McMahan, 2021). Vaikka kuormituksen tiedetään olevan yleistä pienten lasten vanhemmilla, kuormittavien elämäntapahtumien yhteyttä vanhempien emotionaaliseen saatavillaoloon ei ole tutkittu. Kuormittavien elämäntapahtumien tiedetään kuitenkin olevan yhteydessä heikompaan hoivakäyttäytymiseen joissain tapauksissa, vaikka kuormittavien elämäntapahtumien heijastumisessa hoivakäyttäytymiseen nähdään olevan yksilöllisiä eroja (Leckman ym., 2004). Lisää tutkimusta kuormittavien elämäntapahtumien heijastumisesta vanhemman emotionaaliseen saatavillaoloon tarvitaan.

Parisuhteen laatu ja vanhempi-lapsi-suhde ovat yhteydessä toisiinsa, ja puolisoiden toisilleen antaman tuen parisuhteessa on todettu olevan yhteydessä vanhemmuuden laatuun (Belsky, 1981.; Erel & Burman, 1995). Teoreettisia viitekehyksiä on esitetty resilienssitekijöiden ja vanhempi-lapsi-vuorovaikutuksen laadun välisestä yhteydestä, esimerkiksi voisiko vanhempien parisuhteen laatu toimia resilienssitekijänä tai puskuroida kuormitustekijöiden vaikutuksia vanhemman hoivakäyttäytymiseen (Biringen ym., 2014; Gavidia-Payne ym., 2015; Salo ym., 2021; Twum-Antwi ym., 2020). Aiemmin ei ole tutkittu, suojaako parisuhdetyytyväisyys kuormittavien elämäntapahtumien ja äidin emotionaalisen

saatavillaolon välistä mahdollista yhteyttä, ja siksi lisää tutkimustietoa aiheesta tarvitaan. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten kuormittavat elämäntapahtumat pikkulapsiperheissä ovat yhteydessä äidin emotionaaliseen saatavillaoloon. Lisäksi tässä tutkimuksessa tarkastellaan äidin parisuhdetyytyväisyyden yhteyttä emotionaaliseen saatavillaoloon, ja voiko äidin parisuhdetyytyväisyys puskuroida kuormittavien elämäntapahtumien vaikutusta emotionaaliseen saatavillaoloon.

1.1 Emotionaalinen saatavillaolo vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksessa

Vanhemman ja lapsen välinen tunnesuhde luo pohjan lapsen kehitykselle. Vanhempi toimii lapsen apusäätelijänä lapsen aivojen vielä kehittyessä, ja pieni lapsi on riippuvainen vanhemman hoivasta ja tuesta. Hyvä vanhempi-lapsi-suhde on erityisen tärkeä varhaisina vuosina aivojen kehityksen kannalta. Aivoissa tapahtuu valtavia muutoksia varhaisessa vaiheessa, ja varhain eletyt kokemukset voivat aiheuttaa epigeneettisiä muutoksia, jotka vaikuttavat tiettyjen geenien ohjeistuksiin keholle miten kasvaa biologisesti ja neurologisesti (Clark ym., 2021). Tässä luvussa tarkastellaan lapsen ja vanhemman välistä tunnesuhdetta emotionaalisen saatavillaolon käsitteen kautta sekä teoreettisesti että arviointi- ja tutkimusmenetelmänä.

Emotionaalisen saatavillaolon teoria on kehitetty kiintymyssuhdeteorian (Ainsworth, 1978; Bowlby, 1982) pohjalta. Kiintymyssuhdeteorian ytimessä on lapsen ensisijaiseen hoivaajaansa muodostama kiintymyssuhde, tämän selviytymistä palveleva tarkoitus ja sen mahdollistama turva. Keskeinen kiintymyssuhdetutkimuksen ja -teorian ajatus on selviytymistä palveleva lapsen hakema turva kiintymyksen kohteestaan hädän hetkellä ja vanhemman kyky lukea lapsen ilmaisemia vihjeitä ja vastata niihin asianmukaisesti. Koska kiintymyssuhdeteorian fokus on vahvasti selviytymisessä, lapsen turvan hakemisessa äidiltään stressaavassa tilanteessa ja käyttäytymisessä erotilanteessa, on ollut tärkeää tarkastella vanhemman ja lapsen välistä tunneyhteyttä myös laajemmin jokapäiväisessä vuorovaikutuksessa, kuten leikkihetkissä, sekä lapsen ominaisuuksia äidin ominaisuuksien lisäksi (Saunders ym., 2015).

Emotionaalinen saatavillaolo on vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta kuvaava käsite, johon liittyy kiintymyssuhdeteoriat vahvemmin myös emotionaalinen tunnusmerkillisyys sekä lapsen rooli vuorovaikutuksessa. Emotionaalisella saatavillaololla tarkoitetaan vanhemman ja lapsen kykyä jakaa terve tunnetason yhteys (Biringen ym., 2014). Tunneyhteys on dyadinen eli sekä vanhempi että lapsi vaikuttavat toisiinsa. Vanhempi ei ainoastaan ole

emotionaalisesti saatavilla lapsen suuntaan, vaan lapsen tunneilmaisu nähdään tärkeänä osana vanhemman ja lapsen välistä emotionaalista palautesysteemiä. Emotionaalisen saatavillaolon käsitteen laajuus verrattuna kiintymyssuhdeteoriaan mahdollistaa myös tunnesuhteen tarkastelun perhesysteemin tasolla. Emotionaalisen saatavillaolon nähdään ennustavan monia lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyviä tekijöitä, kuten kiintymyksen turvallisuutta, tunnesäätelyä ja kouluvalmiutta (Saunders ym., 2015), ja siksi se on laajasti käytössä oleva menetelmä vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tutkimiseen ja arviointiin.

Emotionaalisen saatavillaolon tutkimuksessa on yleisesti ja laajasti käytössä Emotional Availability (EA) Scales -menetelmä, ja sitä on myös käytetty tässä tutkimuksessa. Menetelmä on dyadinen eli se arvioi sekä vanhemman että lapsen toimintaa vuorovaikutuksessa. Menetelmässä arvioidaan vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta kuudella ulottuvuudella. Vanhemman osuutta kuvaavat neljä vuorovaikutuksen ulottuvuutta ovat *sensitiivisyys* (sensitivity), *jäsentäminen* (structuring), *ei-tunkeilevuus* (non-intrusiveness) ja *ei-vihamielisyys* (non-hostility) ja lapsen osuutta kuvaavat kaksi ulottuvuutta ovat *responsiivisyys* (responsiveness) ja *osallistuminen* (involvement) vuorovaikutukseen (Biringen ym., 2000, 2014).

Vanhemman emotionaalista saatavillaoloa tarkastellaan siis sensitiivisyyden, jäsentämisen, ei-tunkeilevuuden ja ei-vihamielisyyden osa-alueilla (Biringen ym., 2000, 2014). Biringenin (2000, 2014) luokittelun mukaan *sensitiivisyys* kuvaa vanhemman kykyä aitoon, positiiviseen, tarkoituksenmukaiseen ja luovaan vuorovaikutukseen ja kommunikaatioon lapsen kanssa. Sensitiivisyyden keskiössä on vanhemman kyky luoda myönteinen tunneyhteys lapsen kanssa sekä vanhemman kyky vastata lapsen tarpeisiin oikea-aikaisesti ja tarkoituksenmukaisesti. *Jäsentäminen* kuvaa vanhemman kykyä lapsijohtoiseen leikkiin, kuitenkin tarkoituksenmukaisesti jäsentäen, sekä kykyä asettaa rajoja lapsen käyttäytymiselle. Optimaalisessa jäsentämisessä vanhempi antaa lapselle tilaa tutkia, mutta samanaikaisesti antaa tilanteelle tai kontekstille jonkinlaiset raamit. Jäsentämiseen liittyvät vahvasti vanhemman asettamat säännöt ja niissä pitäytyminen johdonmukaisesti. Jäsentämisen ulottuvuus on dyadinen, ja siksi on tärkeää huomata, että siihen liittyy myös jäsentämisen vastaanottaminen lapsen suunnasta. Jäsentämiseen liittyy vanhemman kyky jäsentää tilanteita sekä verbaalisesti että ei-verbaalisesti. *Ei-tunkeilevuus* kuvaa vanhemman kykyä olla saatavilla lapselle kuitenkin olematta tunkeileva. Ei-tunkeilevuutta kuvaa se, että vanhempi on läsnä emotionaalisesti, antaa lapselle tilaa ja on saatavilla tarvittaessa. Tunkeilevuuteen voi kuulua esimerkiksi lapsen liiallinen suojeleminen, kontrollointi, häiritseminen, itsenäisen

toiminnan estäminen tai lapsen kohtelevuus ikäistään nuorempana. Myös ei-tunkeilevyys on vahvasti dyadinen ulottuvuus, eli siihen vaikuttaa myös lapsen reaktiot ja tapa olla vuorovaikutuksessa vanhemman kanssa. *Ei-vihamielisyys* kuvaa vanhemman kykyä olla ilmaisussaan ei-vihamielinen niin ilmeiltään ja äänensävyiltään kuin käyttäytymiseltäänkin. Tässä ulottuvuudessa vuorovaikutusta kuvaa uhkaavuuden puuttuminen. Ei-vihamielisyys ulottuvuudessa otetaan huomioon myös taustalla havaittavissa olevat kärsimättömyys, viha ja ei-tyytyväisyys, ei vain avoimemmin näkyvä vihamielisyys.

Vanhemman neljän osa-alueen lisäksi emotionaalista saatavillaoloa tarkastellaan lapsen kahden osa-alueen kautta: responsiivisuus ja osallistuminen (Biringen ym., 2000, 2014). *Responsiivisuus* sisältää Biringenin (2000, 2014) luokittelun mukaan kaksi keskeistä osa- aluetta: halu olla yhteydessä vanhempaan, kun vanhempi on ensin ehdottanut tai kehottanut jotain, sekä ilon näkyminen vuorovaikutuksessa. Kuten vanhemman sensitiivisyydessä, myös lapsen responsiivisuudessa tarkastellaan vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta tunneyhteyden näkökulmasta. Toinen lapsen osuutta kuvaava ulottuvuus, *osallistuminen*, kuvaa lapsen huomion suuntaamista vanhempaan ja vanhemman osallistamista leikin aikana. Olennaista osallistumisen ulottuvuudessa on tasapaino lapsen autonomian ja vanhemman mukaan ottamisen välillä leikkitalanteessa. Lapsen (ei-ahdistunut) innokkuus vanhemman suuntaan leikkitalanteessa kuvaa siis osallistumisen ulottuvuutta. On hyvä huomata, että vanhemman vahva tunkeilevyys voi liittyä matalampaan lapsen osallistumiseen, koska tunkeilevyys voi rajoittaa lapsen aloitteita vanhemman suuntaan.

1.2 Kuormittavat elämäntapahtumat lapsiperheissä ja niiden yhteys emotionaaliseen saatavillaoloon

Haitallisen stressin ja sen mekanismien ymmärrys lapsiperhekontekstissa on tärkeää sen laajempien vaikutusten arvioimiseksi. Varhaislapsuuden ja nuoruuden tiedetään olevan ihmisen kehityksen kannalta niin kutsuttuja herkkyykskausia, joiden aikana sekä myönteisten että kielteisten kokemusten tiedetään olevan merkittäviä muokkaavia tekijöitä biologisten järjestelmien kehityksen kannalta. Esimerkiksi aivoissa manteliumakkeen tiedetään olevan erityisen herkkä varhaiselle haitalliselle stressille (Pechtel & Pizzagalli, 2011). Kehon luontainen stressireaktio voi muodostua toksiseksi, jos lapsi altistuu pitkäkestoisesti haitalliselle stressille. Tästä voi seurata neuroendokriinisten ja immuunijärjestelmien toiminnan häiriintymistä lapsen altistuessa voimakkaan negatiivisille kokemuksille, ja tämä voi aiheuttaa pitkän ajan terveysvaikutuksia, haasteita oppimisessa ja käyttäytymisessä sekä

mielenterveyden ongelmia (Shonkoff & Garner, 2012). Varhainen altistuminen haitalliselle stressille on yhdistetty lisääntyneeseen reaktiivisuuteen stressille ja kognitiivisiin poikkeamiin aikuisuudessa (Clark ym., 2021).

Aiemman tutkimuksen perusteella tiedetään, että aikuisen tuki ja apu lapselle stressitilanteeseen sopeutumisessa lievittää stressitilanteen mahdollisesti haitallisia vaikutuksia lapsen aivoille ja keholle (Bucci ym., 2016). Tutkimuksessa, jossa tarkasteltiin emotionaalisen saatavillaolon ja stressin fysiologian välistä yhteyttä, sensitiivisen ja tukevan vanhemmuuden todettiin toimivan puskurina pikkulasten hypotalamus-aivolisäke-lisämunuaiskuori- eli HPA-akselin (engl. hypothalamic-pituitary-adrenal axis) stressireaktiossa (Kertes ym., 2009). Vanhemman emotionaalinen saatavillaolo on lasta stressiltä suojaava tekijä, ja siksi on tärkeää tarkastella, mitkä tekijät vaikuttavat vanhemman kykyyn olla emotionaalisesti saatavilla. Aiempi tutkimus näyttää vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksen vaikuttavan lapsen stressin säätelyssä olennaisen HPA-akselin aktiivisuuteen etenkin lapsuudessa, ja terveessä hoivaympäristössä eläneet lapset säätelevät paremmin stressiä (Gunnar & Adam, 2012). Siksi on tärkeää tarkastella myös kuormittavien elämäntapahtumien vaikutuksia hoivaympäristöön, tässä tapauksessa vanhemman emotionaaliseen saatavillaoloon. Koska vanhemman emotionaalisen saatavillaolon tiedetään puskuroivan stressin vaikutuksia lapseen, vanhemman emotionaaliseen saatavillaoloon vaikuttavia tekijöitä on tärkeä tutkia ja ymmärtää.

Kuormittavien elämäntapahtumien tutkimuksessa on ollut vallalla ärsykelähtöinen tai stressitekijään keskittyvä näkökulma, jossa tarkastellaan ei-normatiivisen, kuormittavan tapahtuman piirteitä. Kuormittavia elämäntapahtumia tarkastellessa olisi tärkeää huomioida myös yksilön elämän kokonaiskonteksti, yksilön selviytymiskeinot, yksilölliset reaktiomallit sekä saatavilla oleva sosiaalinen tuki (Schwarzer & Luszczynska, 2012). Kuormittavien elämäntapahtumien tutkimuksessa onkin ollut jatkuvaa väittelyä siitä, pitäisikö ärsykkeen ominaisuuksia painottavalle vai tapahtuman subjektiivista tulkintaa tai tapahtuman subjektiivisesti arvioitua kuormitusta korostavalle näkökulmalle antaa enemmän painoarvoa. Ärsykelähtöisen kuormittavien elämäntapahtumien tutkimuksen ja siihen perustuvien itsearviointilomakkeiden ongelmina on nähty itsearviointilomakkeiden käytön luotettavuus, muistojen todenpitävyys tai niiden muokkautuminen puolustusmekanismien vuoksi, yksilön selviytymiskeinojen ja sosiaalisen tuen huomiotta jättäminen (Dohrenwend, 2006).

Aiempi ärsykelähtöinen kuormittavien elämäntapahtumien tutkimus on tarkastellut etenkin kuormittavien elämäntapahtumien ja sairauksien välistä yhteyttä (Holmes & Rahe, 1967; Noone, 2017). Kuormittavien elämäntapahtumien määrää ja kuormittavuutta tarkastelleet Holmes ja Rahe (1967) totesivat, että mitä enemmän potilailla oli kuormittavia elämäntapahtumia ja mitä kuormittavampia tapahtumat olivat, sitä suuremmalla todennäköisyydellä potilas sairastuisi. Kuormittavien elämäntapahtumien tarkastelu lapsiperheissä on tärkeää niiden negatiivisten vaikutusten ymmärtämiseksi perhekontekstissa, ja miten kuormittavat elämäntapahtumat heijastuvat vanhemman kykyyn olla emotionaalisesti saatavilla. Tutkimus on kuitenkin keskittynyt pääosin kuormittavien elämäntapahtumien terveysvaikutuksiin, ja lisää tutkimusta tarvittaisiin kuormittavien elämäntapahtumien vaikutuksista vanhemman emotionaaliseen saatavillaoloon.

Kaikenlainen stressi tai kaikenlaiset kuormittavat tapahtumat eivät ole haitallisia, ja siksi toksinen stressireaktio on hyvä erottaa positiivisesta ja siedettävästä stressireaktiosta (Bucci ym., 2016). Positiivinen stressireaktio on olennainen kehityksen ja toimintakyvyn kannalta, ja siihen liittyy lyhytaikainen sykkeen ja hormonitason nousu tilanteissa, joissa stressi palvelee esimerkiksi uusista tilanteista selviämisessä. Siedettävässä stressireaktiossa kehon hälytysjärjestelmät aktivoituvat intensiivisemmin liittyen johonkin vakavampaan tai negatiivisempaan tapahtumaan, kuten pelottavaan loukkaantumiseen tai läheisen menetykseen, mutta jossa tuki ja apu tilanteeseen sopeutumisessa lievittää sen fysiologisia vaikutuksia. Toksisesta stressireaktiosta on kyse toistuvissa tai pitkittyneissä haitallisissa tai kuormittavissa tilanteissa, joissa ei saa riittävästi tukea ja apua. Tällaisia voivat olla esimerkiksi läheisen päihde- tai mielenterveysongelmat, jatkuva taloudellinen ahdinko tai altistuminen väkivallalle tai hyväksikäytölle.

Ihmiset käsittelevät äkillisiä ja järkyttäviä elämäntapahtumia eri tavoin. Tutkimuksessa on keskitytty paljon kuormittavien elämäntapahtumien jälkeiseen patologiaan, psyykkiseen oireiluun ja toipumiseen, mutta on tärkeää huomioida, että resilienssi on kuviteltua yleisempää kuormittavien elämäntapahtumien yhteydessä. Resilienssillä tarkoitetaan kykyä pysyä tasapainossa kuormittavan tapahtuman jälkeen, kun taas toipumisessa palataan tasapainoon tietyn ajan kestäneen oireilun jälkeen. Resilienssin ajatellaan rakentuvan tietyistä piirteistä, ominaisuuksista ja coping-keinoista, jotka erottavat resilienssin esimerkiksi toipumisesta. Bonannon (2004) mukaan resilienssiin liittyy esimerkiksi sitkeys (hardiness), itsetehostus (self-enhancement) sekä positiivinen emotionaalisuus ja nauru.

Kuormittavien elämäntapahtumien ja oireilun tutkimuksen lisäksi onkin tärkeää ottaa huomioon myös resilienssi, sillä aiemman tutkimuksen perusteella kuormittavia elämäntapahtumia seuraavat vaikutukset ja toipumispolut ovat hyvin erilaisia yksilöstä, hänen selviytymiskeinoistaan ja sosiaalisesta tuestaan riippuen, ja resilienssin on todettu olevan aiemmin luultua yleisempää (Bonanno ym., 2006, 2010). Esimerkiksi 50-60 % asukkaista Yhdysvalloissa kokee traumaattista stressiä elämänsä aikana, mutta heistä vain 5-10 % kokee posttraumaattisen stressihäiriön (Bonanno, 2004). Resilienssissä ei siis ole kyse patologian esiintymisestä, eikä toisaalta pelkästä toipumisesta. Yksi näkökulma on verrannollistaa resilienssi somaattisen lääketieteen immuniteetti -käsitteeseen (Davydov ym., 2010). Voidaankin pohtia, mitkä tekijät luovat ihmiselle immuniteetin eli tilan, jossa organismi on resistentti hyvinvointia tai terveyttä uhkaaville tekijöille, ja jossa tämä mahdollistaa tasapainon säilymisen hyvin kuormittavissa tai jopa traumaattisissa elämäntapahtumissa.

Resilienssi on kykyä pysyä tasapainossa kuormittavan elämäntapahtuman jälkeen, kun taas toipumisessa palataan tasapainoon tietyn ajan kestäneen oireilun jälkeen. Vahvan resilienssin omaavat hakevat ja kykenevät ottamaan sosiaalista tukea vastaan. Sosiaalisen tuen vahvat verkostot toimivat henkilöä suojaavana tekijänä ja vahvistavat siten resilienssiä (Southwick & Charney, 2018). Positiivisen kiintymystyylin ajatellaan liittyvän kykyyn olla lähellä muita ihmisiä ja sosiaaliseen aktiivisuuteen, ja siten vaikuttavan myös resilienssiin (Campbell-Sills ym., 2006). Resilienssin ollessa kuviteltua yleisempää, myös vanhemmuuden resilienssiä on alettu tarkastella. Vanhemmuuden resilienssi on määritelty vanhempien kyvyksi tarjota laadukasta vanhemmuutta haitallisista olosuhteista huolimatta, ja vanhemmuuden resilienssiin liittyvien tekijöiden on nimetty olevan esimerkiksi vanhempien psykologinen hyvinvointi, sosiaaliset suhteet ja perheen toimintakyky (Gavidia-Payne ym., 2015).

Aiempi tutkimus on todennut haitallisen stressin olevan yhteydessä kognitiivisiin ja emotionaalisiin toimintoihin, kuten kognitiiviseen suorituskkykyyn, muistiin ja toiminnanohjaukseen sekä palkkiojärjestelmään, sosiaalisten ja tunneärsykkeiden prosessointiin ja tunnesäätelyyn (Pechtel & Pizzagalli, 2011). Pitkittyneellä kehon hälytysjärjestelmien aktivoitumisella voi olla kauaskantoisia terveysvaikutuksia. Toksinen stressireaktio voidaan myös määritellä biologisen stressireaktiojärjestelmän pitkittyneenä aktivoitumisena tai säätelyhäiriönä, joka voi häiritä aivojen ja muiden fysiologisten prosessien kehitystä (metabolinen, neuroendokriininen, epigeneettinen ja immuunijärjestelmä) sekä lisätä riskiä stressiin liittyviin sairauksiin ja mielenterveyden häiriöihin (Harris, 2020; Nelson ym., 2020). Äidin mielenterveyden häiriöiden tai mielialaoireilun taas tiedetään olevan yhteydessä

äidin heikompaan emotionaaliseen saatavillaoloon (Hakanen ym., 2019; Korja & McMahon, 2021; Stein ym., 2012). Kuormittavien elämäntapahtumien kasaantuminen, haitallinen stressi ja mielenterveysoireilu ovat riskitekijöitä vanhemman emotionaaliseen saatavillaololle.

Lapsiperheiden hyvinvoinnin näkökulmasta onkin tärkeää tarkastella, miten kuormittavat elämäntapahtumat voivat olla yhteydessä vanhemman emotionaaliseen saatavillaoloon ja sitä kautta lapsen kasvuun ja kehitykseen. Toistaiseksi tästä ei kuitenkaan ole juurikaan tutkimusta, vaan tutkimus on keskittynyt kuormittavien elämäntapahtumien ja sairauksien tai mielenterveyden häiriöiden, tai kuormittavien elämäntapahtumien ja resilienssin yhteyksiin.

Aiemman tutkimuksen perusteella tiedetään, että äidin raskaudenaikainen ja synnytyksen jälkeinen psykologinen hyvinvointi ja äidin hoivakäyttäytymisen laatu ovat tärkeitä lapsen kehitykselle. Siksi on tärkeää ymmärtää, mitkä äitiin liittyvät tekijät vaikuttavat äidin kykyyn olla emotionaalisesti saatavilla. Tiedetään, että raskaudenaikaiset ja synnytyksen jälkeiset mielialaoireet ovat negatiivisesti yhteydessä äidin emotionaaliseen saatavillaoloon. Äidit, joilla on ollut masennus- tai ahdistusoireita raskausaikana, ovat vähemmän jäsentäviä, ja heidän lapsensa ovat vähemmän responsiivisia ja osallistuvia vuorovaikutuksessa äitiensä kanssa (Korja & McMahon, 2021). Synnytyksen jälkeisten ahdistusoireiden tiedetään ennustavan korkeampaa äidin kontrollia ja tunkeilevuutta (Stein ym., 2012). Yleinen ahdistuneisuus raskauden viimeisellä kolmanneksella oli eräässä tutkimuksessa yhteydessä vahvempaan äidin tunkeilevuuteen, ja masennusoireet puoli vuotta synnytyksen jälkeen olivat yhteydessä äidin heikompaan jäsentämiseen ja lapsen matalampaan osallistumiseen (Hakanen ym., 2019).

Traumojen yhteyttä emotionaaliseen saatavillaoloon tarkastelevassa tutkimuksessa äidin lapsuuden aikaisten traumojen havaittiin olevan yhteydessä äidin heikompaan emotionaaliseen saatavillaoloon, kun taas viimeaikaisten kuormittavien elämäntapahtumien ei havaittu olevan yhteydessä äidin emotionaaliseen saatavillaoloon (MacMillan ym., 2021). Tämä voi myös liittyä siihen, minkälainen kiintymyssuhde äidillä on ollut omaan vanhempansa, ja siihen miten tämä heijastuu äidin omaan vanhemmuuteen. Kuormittavien elämäntapahtumien ei välttämättä havaita olevan yhteydessä äidin emotionaaliseen saatavillaoloon, koska kuormittavien elämäntapahtumien vaikutuksilla tiedetään olevan yksilöllisiä eroja, ja resilienssi on aiemmin luultua yleisempää (Bonanno ym., 2010; Leckman ym., 2004). Lisää tutkimusta kuitenkin tarvitaan siitä, miten kuormittavat elämäntapahtumat ovat yhteydessä äidin mielenterveyteen, sitä kautta emotionaaliseen saatavillaoloon ja millä tavoin.

1.3 Parisuhdetyytyväisyys suojaavana tekijänä lapsiperheissä

Parisuhde on kumppanien välinen kiintymyssuhde, jolle on tyypillistä emotionaalinen ja seksuaalinen läheisyys (Johnson, 2015). Parisuhteen laatua voidaan käsitteellistää esimerkiksi parisuhdetyytyväisyyden käsitteen avulla. Parisuhdetyytyväisyys voidaan jakaa kolmeen osaluueeseen: yhteisymmärrys, tyytyväisyys ja yhteenkuuluvuus (Korja & McMahan, 2021).

Parisuhteen *yhteisymmärryksellä* tarkoitetaan sitä, että kumppanit ovat samanmielisiä esimerkiksi arvoista, kiintymyksen osoittamisen tavoista ja tärkeistä päätöksistä.

Tyytyväisyydellä viitataan siihen, että parisuhteessa on luottamusta parisuhteen jatkoon, ja eroa harvemmin harkitaan. *Yhtenäisyyteen* kuuluu hyvä keskusteluyhteys ja yhteisiä mielenkiinnonkohteita tai aktiviteetteja. Parisuhdetyytyväisyydellä ajatellaan olevan stressiä puskuroiva rooli sen tarjoaman sosiaalisen tuen kautta, ja sillä on todettu olevan monia myönteisiä vaikutuksia yksilölle läpi elämän: korkeampi itsetunto, optimismi ja myönteinen affekti, vahvemmin koettu tuki, myönteiset vaikutukset terveyteen sekä matalampi kuolleisuusriski (Robles ym., 2014; Slatcher & Schoebi, 2017; Tissera ym., 2021).

Vanhempien parisuhteen ja sen laadun voidaan määritellä olevan perhesysteemin ja sen toiminnan perusta (Korja & Lindblom, 2013). On esitetty, että puolisoiden välinen side palvelee aikuisten intiimiys- ja tunnetarpeita, ja lisäksi tarjoaa tunnetason tukea lapsen hoivaamiseen (Erel & Burman, 1995). Parisuhdetta on myös tutkittu mahdollisena suojaavana tai resilienssitekijänä kuormittavilta elämäntapahtumilta ja stressiltä. Eräässä tutkimuksessa suurempi määrä kuormittavia elämäntapahtumia raskausaikana oli yhteydessä suurempaan määrään masennusoireita sekä äideillä että isillä, ja parisuhdetyytyväisyys sekä itsemyyötätunto puskuroivat kuormittavien elämäntapahtumien vaikutusta mielenterveydelle, etenkin isillä (Kumar ym., 2023). Toisessa tutkimuksessa äidin raskaudenaikainen parisuhdetyytyväisyys ennusti äidin synnytyksen jälkeistä terveyttä, ja tutkimuksessa tätä yhteyttä välittävänä tekijänä oli synnytyksen jälkeinen matalampi stressitaso (Tissera ym., 2021).

Parisuhteeseen liittyvien negatiivisten tekijöiden, kuten konfliktien ja kireän tai vihamielisen ilmapiirin heijastumista negatiivisesti vanhemmuuden laatuun on tutkittu. Heikon parisuhdetyytyväisyyden on osoitettu olevan riskitekijä vanhemmuudelle ja vanhempi-lapsisuhteelle (Erel & Burman, 1995; McHale, 1995). Spillover -hypoteesin mukaan parisuhteen kielteisissä vuorovaikutustilanteissa heräävät tunteet ja kireys siirtyvät vanhemmuuteen ja vanhemman ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen. Parisuhteen ristiriitojen ilmaisuun

negatiivisella ja vihamielisellä tavalla on todettu olevan yhteydessä vanhemmuuden laatuun. Esimerkiksi vihamielisyyden parisuhteessa on havaittu olevan yhteydessä kovempaan kuriin ja matalampaan hyväksyntään (ilmaistu rakkaus, tuki ja sensitiivisyys) vuorovaikutuksessa lapsen kanssa (Krishnakumar & Buehler, 2000).

On myös esitetty, että parisuhteen konfliktit eivät välity vanhempi-lapsi-suhteeseen ainoastaan välillisesti vanhemmuuden kautta, vaan konfliktien suoraa yhteyttä esimerkiksi lapsen käyttäytymiseen tulisi myös tarkastella. Parisuhteen konfliktien on esimerkiksi todettu olevan yhteydessä lapseen niin kognitiivisella, tunne- kuin fysiologisellakin tasolla käyttäytymisen lisäksi (Emery, Fincham & Cummings, 1992). Perheterapian ja parisuhdeterapian soveltamista lasten psyykkisessä hoidossa onkin perusteltu näistä syistä 1960-70-luvuilta lähtien, mutta lisää tutkimusta sen mekanismeista ja vaikuttavuudesta tarvitaan (mm. Fauber & Long, 1991).

Parisuhteen laatu lisää vanhempien voimavaroja vanhemmuuteen, ja nämä vaikutukset vanhemmuuteen välittyvät lapseen (Korja & Lindblom, 2013). Aiempi tutkimus osoittaa, että parisuhteen laatu ja vanhempi-lapsi-suhde ovat yhteydessä toisiinsa, ja puolisoiden toisilleen antama tuki parisuhteessa on yhteydessä vanhemmuuden laatuun (Belsky, 1981; Erel & Burman, 1995). Äidin raskauden aikaisen ja taaperoiän korkeamman parisuhdetyytyväisyyden on todettu olevan yhteydessä vahvempaan yhteistyöhön äiti-isä-lapsi-suhteessa (Korja ym., 2016). Parisuhdetyytyväisyys nähdään emotionaalista saatavillaoloa suojaavana tekijänä, mutta lisää tutkimusta tarvitaan tätä yhteyttä välittävistä mekanismeista.

Parisuhdetyytyväisyyden on todettu olevan yhteydessä vanhemman emotionaaliseen saatavillaoloon esimerkiksi vanhemman reflektiokyvyn (reflective functioning) kautta (Salo ym., 2021). Reflektiokyvyllä tarkoitetaan vanhemman kykyä pitää mielessä, ymmärtää ja tulkita lasta ja tämän mielentiloja (Slade ym., 2005). Parisuhdetyytyväisyydellä ja vanhemman reflektiokyvyllä oli tutkimuksessa suora yhteys sekä emotionaaliseen saatavillaoloon että lapsen sosioemotionaaliseen käyttäytymiseen lapsen ollessa vuoden ikäinen (Salo ym., 2021). Tutkimuksen mukaan korkeampi tyytyväisyys parisuhteessa heijastuisi vanhemman reflektiokykyyn ja sitä kautta edelleen näkyisi vanhemman emotionaalisisessa saatavillaolossa sekä vähäisempinä lapsen käytösongelmina, ja näin ollen parisuhdetyytyväisyyteen liittyvät myönteiset kokemukset voisivat puskuroida stressin vaikutuksia vanhemman pysyessä emotionaalisesti enemmän saatavilla lapselleen (Salo ym., 2021). Tutkimuksessa, jossa tarkasteltiin sosiaalisen tuen yhteyttä masentuneiden äitien

emotionaaliseen saatavillaoloon, havaittiin kumppanilta saadun sosiaalisen tuen puskuroiva rooli masennusoireiden ja äidin emotionaaliseen saatavillaolon välillä (MacMillan ym., 2021). Matalan parisuhdetyytyväisyyden ja vanhemman matalan reflektiokyvyn nähdään olevan riskitekijöitä niin parisuhteessa kuin vanhemman ja lapsen välisessä suhteessa (Rostad & Whitaker, 2016).

Vanhempien parisuhteen laadun ollessa heikko, vanhempi-lapsi-suhteen haasteita on vaikea hoitaa keskittyen vain vanhemman ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen. Aiemman perhetutkimuksen antama ymmärrys tuo mahdollisuuksia hoitaa perhesuhteita kokonaisvaltaisemmin. Siksi kliinisestä näkökulmasta katsoen vanhemman ja lapsen vuorovaikutussuhdetta voi vahvistaa hoitamalla vanhempien parisuhdetta, ja parisuhteen haasteita arvioitaessa tulisi myös arvioida vanhempi-lapsi-suhdetta (Erel & Burman, 1995). Siksi vanhempien emotionaalista saatavillaoloa suojaavia tekijöitä, kuten parisuhdetyytyväisyyttä, olisi tärkeää tutkia lisää.

1.4 Tutkimuskysymykset ja hypoteesit

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella, miten kuormittavat elämäntapahtumat ja äidin kokema parisuhdetyytyväisyys ovat yhteydessä äidin emotionaaliseen saatavillaoloon vuorovaikutuksessa lapsen ollessa kahden ja puolen vuoden (30 kuukautta) ikäinen. Lisäksi tarkoituksena on selvittää, suojaako parisuhdetyytyväisyys kuormittavien elämäntapahtumien ja äidin emotionaalisen saatavillaolon välistä mahdollista yhteyttä. Tämän tutkimuksen aineistossa kuormittavia elämäntapahtumia on mitattu lapsen ollessa 6, 12 ja 24 kuukautta vanha ja äidin parisuhdetyytyväisyyttä on mitattu lapsen ollessa 24 kuukautta vanha.

Tutkimuskysymykset muodostettiin seuraavalla tavalla:

- 1) Miten kuormittavat elämäntapahtumat ovat yhteydessä äidin emotionaaliseen saatavillaoloon lapsen ollessa 2,5-vuotias?
- 2) Miten parisuhdetyytyväisyys on yhteydessä äidin emotionaaliseen saatavillaoloon lapsen ollessa 2,5-vuotias?
- 3) Onko parisuhdetyytyväisyydellä suojaava yhteys kuormittavien elämäntapahtumien ja emotionaalisen saatavillaolon mahdolliseen yhteyteen?

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen hypoteesina on, että useammat tai kasautuvat kuormittavat elämäntapahtumat heikentävät äidin kykyä olla emotionaalisesti saatavilla

lapselle. Aiemman tutkimuksen mukaan haitallinen stressi on yhteydessä kognitiivisiin ja emotionaalisiin toimintoihin, kuten kognitiiviseen suorituskkyyn, muistiin ja toiminnanohjaukseen sekä palkkiojärjestelmään, sosiaalisten ja tunneärsykkeiden prosessointiin ja tunnesäätelyyn (Pechtel & Pizzagalli, 2011), ja näin voisi ajatella sen vaikutusten heijastuvan myös emotionaaliseen saatavillaoloon.

Toisen tutkimuskysymyksen hypoteesina on, että äidin vahvempi parisuhdetyytyväisyys heijastuu myönteisesti äidin emotionaaliseen saatavillaoloon. Myös aiemmissa tutkimuksissa äidin parisuhdetyytyväisyyden on todettu olevan yhteydessä äidin emotionaaliseen saatavillaoloon lapsen ollessa vuoden ikäinen (Salo ym., 2021), ja äidin raskaudenaikaisen ja taaperoiän korkeamman parisuhdetyytyväisyyden on todettu olevan yhteydessä myös vahvempaan yhteistyöhön äiti-isä-lapsi-suhteessa (Korja ym., 2016). Spillover -hypoteesin mukaan parisuhteen kielteisissä vuorovaikutustilanteissa heräävät tunteet ja kireys siirtyvät vanhemman ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen, joten voitaisiin ajatella, että linjassa tutkimuksen ja teorian kanssa myös tässä tutkimuksessa heikompi parisuhdetyytyväisyys heijastuisi äidin emotionaaliseen saatavillaoloon negatiivisesti.

Kolmannen tutkimuskysymyksen hypoteesina on, että parisuhdetyytyväisyys puskuroi tai suojaa äidin emotionaalista saatavillaoloa kuormittavilta elämäntapahtumilta. Aiempaa tutkimusta aiheesta ei ole, mutta aiemman tutkimuksen perusteella on esitetty, että parisuhdetyytyväisyyteen liittyvät myönteiset kokemukset voisivat puskuroida stressin vaikutuksia äidin emotionaaliseen saatavillaoloon (Salo ym., 2021).

2 Menetelmät

2.1 Aineisto

Tämä pro gradu -tutkielma on osa Turun yliopiston laajaa FinnBrain -syntymäkohorttitutkimusta, joka on lasten kehitykseen keskittyvä pitkittäistutkimus. FinnBrain -tutkimuksessa on mukana 3808 perhettä Turusta ja sen lähikunnista sekä Ahvenanmaalta (Karlsson ym., 2018), ja se on perustettu tarkoituksena tutkia perimän ja ympäristön vaikutusta lapsen kehitykseen. Tutkimuksen erityisenä mielenkiinnon kohteena on ollut varhaisen stressin vaikutus lapsen kehitykseen. Syntymäkohorttitutkimukseen osallistuvat perheet kutsutaan eri ikäpisteissä osatutkimuksiin, jotka sisältävät esimerkiksi kyselyihin vastaamista, kehityspsykologisia tutkimuksia ja aivokuvantamista. Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin tutkimuseettinen toimikunta on puoltanut FinnBrain -tutkimusta.

Tämän pro gradu -tutkimuksen aineisto kuuluu osaotokseen ($n = 289$), jossa tutkittiin lapsen kognitiivista suoriutumista sekä vanhemman ja lapsen emotionaalisen vuorovaikutuksen laatua. Tämän tutkimuksen aineisto koostuu niistä äiti-lapsi-dyadeista, jotka osallistuivat varhaisen vuorovaikutuksen arviointiin kehityspsykologisen osatutkimuksen tutkimuskäynnillä lapsen ollessa 30 kuukauden ikäinen, ja jotka olivat täyttäneet itsearviointilomakkeet lapsen ollessa 6, 12 ja 24 kuukauden ikäinen. Osaotokseen sisällytettiin kaikki äidit, jotka olivat käyneet lastensa kanssa 30 kuukauden iässä tutkimuskäynnillä, joille tehtiin emotionaalisen saatavillaolon arvio, ja jotka olivat palauttaneet koko kohortille kotiin lähetetyt kyselylomakkeet lapsen ollessa 24 kuukauden ikäinen.

2.2 Tutkimuksen kulku

Perheiden rekrytointi FinnBrain -tutkimukseen tehtiin vuosina 2011-2014 ensimmäisen ultraäänitutkimuksen yhteydessä raskausviikolla 12. Perheille lähetettiin kyselylomakkeita, jotka täytettiin joko sähköisesti tai paperilla. Taustamuuttujat kuten vanhempien ikä, koulutus ja tulotaso selvitettiin kyselylomakkeilla. Lomakkeilla saatujen tietojen lisäksi osa taustatiedoista selvitettiin Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen syntymärekisteristä (www.thl.fi). Tiedot lapsen biologisesta sukupuolesta, syntymäajasta sekä raskauden kestosta saatiin THL:n syntymärekisteristä. Kyselylomakkeilla selvitettiin myös perhettä koskettaneita kuormittavia elämäntapahtumia sekä vanhempien parisuhdetyytyväisyyttä lapsen ollessa 6, 12 ja 24 kuukauden ikäinen.

Perheet osallistuivat kehityspsykologiselle tutkimuskäynnille lapsen ollessa 30 kuukauden ikäinen. Tutkimuskäynneille osallistui 289 perhettä. Tutkimukset tehtiin Turun yliopiston tiloissa. Tutkimuskäynnin toteutti psykologi tai loppuvaiheen psykologian opiskelija. Osana kehityspsykologista tutkimuskäyntiä toteutettiin tässä tutkimuksessa tarkasteltava vanhemman ja lapsen vuorovaikutustilanne lapsen ollessa 30 kuukauden ikäinen. Tutkimuskäynnillä vanhemman ja lapsen vapaa leikkitilanne sekä eväshetki videoitiin. Videoiden perusteella toteutettiin emotionaalisen vuorovaikutuksen arviointi Emotional Availability (EA) Scales -menetelmällä (Biringen ym., 2014).

2.3 Mittarit

2.3.1 Emotionaalisen saatavillaolon EA Scales -menetelmä

Äidin ja lapsen emotionaalista saatavillaoloa arvioitiin osana kehityspsykologista tutkimuskäyntiä lapsen ollessa 30 kuukauden ikäinen. Äidin ja lapsen vapaa leikkitilanne sekä eväshetki videoitiin ja pisteytettiin Emotional Availability (EA) Scales, 4th Edition -menetelmällä (Biringen ym., 2014). Arviointitilanteessa äiti ja lapsi ohjattiin ensin leikkimattole, jonka päälle oli laitettu lapsen ikätason mukaisia leluja, ja äidille annettiin ohjeistukseksi leikkiä vapaasti lapsen kanssa lelujen kanssa tai ilman. Äitiä ohjeistettiin toimimaan samalla tavalla kuin kotona ollessaan. Leikkitilanteen ja eväshetken kesto oli noin 20 minuuttia.

EA Scales -menetelmä on dyadinen eli se arvioi sekä vanhemman että lapsen toimintaa vuorovaikutuksessa (Biringen ym., 2000, 2014). Menetelmässä arvioidaan vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta kuudella ulottuvuudella. Vanhemman osuutta kuvaavat neljä vuorovaikutuksen ulottuvuutta ovat sensitiivisyys (sensitivity), jäsentäminen (structuring), ei-tunkeilevyys (non-intrusiveness) ja ei-vihamielisyys (non-hostility) ja lapsen osuutta kuvaavat kaksi ulottuvuutta ovat responsiivisuus (responsiveness) ja osallistuminen (involvement) vuorovaikutukseen (Biringen ym., 2000, 2014). Näiden muuttujien avulla havainnoitiin äidin ja lapsen käyttäytymistä ja tunnetta kunkin muuttujan osalta käsikirjan ohjeiden pohjalta. Arvio tehtiin käsikirjan avulla, jossa on kuvattu tarkkaan kunkin muuttujan sisällöt ja havainnoitavat asiat. Arvion tekeminen edellyttää koulutuksen käymisen ja kymmenen nauhan reliabiliteettitestin. Muuttujien skaala on välillä 1-7, ja muuttujat ovat itsenäisiä skaaloja. Suurempi arvo viittaa parempaan emotionaaliseen saatavillaoloon kyseessä olevalla ulottuvuudella, esimerkiksi suurempi arvo sensitiivisyydessä viittaa parempaan

sensitiivisyyteen. Videoaineiston koodaajat kävivät EA Scales -arvion edellyttämän koulutuksen. Kymmenen prosenttia vuorovaikutustilanteista koodattiin tuplasti reliabiliteetin arvioimiseksi. Tämän aineiston korrelaatiokertoimet vaihtelivat .83 ja .91 välillä sensitiivisyyden osalta, .84 ja .91 välillä jäsentämisen osalta, .84 ja .90 välillä ei-tunkeilevuuden osalta sekä .70 ja .85 välillä ei-vihamielisyyden osalta.

2.3.2 Kuormittavat elämäntapahtumat -kyselylomake

Kuormittavat elämäntapahtumat -itsearviointikyselylomake on osa kyselylomakekokonaisuutta, joka lähetettiin perheille lasten ollessa 6, 12 ja 24 kuukauden ikäisiä. Kuormittavat elämäntapahtumat -kyselylomake on osa laajemman kyselylomakekokonaisuuden Elämäntilanne ja perhesuhteet -osiota. Kuormittavat elämäntapahtumat -kyselylomake on laadittu Holmesin ja Rahen (1967) stressiasteikon pohjalta. Kyselylomake kuormittavista elämäntapahtumista kostuu 16:sta valmiiksi määritellystä muutoksesta elämäntilanteessa ja perhesuhteissa viimeisen puolen vuoden ajalta, muutoksen ajankohdan määrittelystä (vuosi ja kuukausi) sekä muutoksen kuormittavuuden arviosta (muutos oli 1 = hyvin paljon voimia antava, 2 = jonkin verran voimia antava, 3 = neutraali, 4 = kohtalaisen rasittava, 5 = erittäin rasittava). Kyselylomakkeessa eritellyt vaihtoehdot ovat: 1) äidin paluu töihin, 2) lasta hoitaa kotona päivisin pääsääntöisesti joku muu kuin äiti tai isä, 3) lapsi aloittanut päivähoitossa kodin ulkopuolella, 4) lapsen vanhempien asumusero, 5) lapsen vanhempien av(i)oero, 6) lapsen vanhemman vakava sairastuminen, 7) uusperheen muodostuminen, 8) lapsen vanhemman kuolema, 9) muutos perheen taloudellisessa tilanteessa parempaan suuntaan, 10) muutos perheen taloudellisessa tilanteessa huonompaan suuntaan, 11) lapsen vanhemman työttömyys, 12) lapsen vakava sairaus, 13) perheen muutto, 14) sisaruksen syntymä, 15) lapsen isovanhemman vakava sairaus ja 16) lapsen isovanhemman kuolema. Lisäksi lomakkeessa on kohta 17, johon vanhempi sai täydentää jonkun muun muutoksen elämäntilanteessa tai perhesuhteissa, mikäli sitä ei oltu lomakkeessa oleviin vaihtoehtoihin määritelty (jokin muu muutos, mikä).

2.3.3 Parisuhdetyytyväisyys -kyselylomake

Parisuhdetyytyväisyyttä mitattiin suomennetulla RDAS eli Revised Dyadic Adjustment Scale -itsearviointikyselylomakkeella (Busby ym., 1995). Kyselylomake koostuu 15:sta parisuhdetyytyväisyyteen liittyvästä kysymyksestä, jotka voidaan jakaa kolmeen faktoriin: *yhteisymmärrys parisuhteessa* (marital concensus), *tyytyväisyys parisuhteeseen* (marital

satisfaction) ja *parisuhteen yhtenäisyys* (marital cohesion). Parisuhteen *yhteisymmärrykseen* liittyviä asioita kyselyssä ovat 1) uskontoon/elämänkatsomukseen liittyvät asiat 2) miten kiintymystä osoitetaan 3) seksi 4) korrekti/asianmukainen käytös 5) suurten päätösten teko ja 6) uraan liittyvät päätökset. Parisuhteen yhteisymmärrykseen liittyviin kysymyksiin vastataan asteikolla 1-6 (1 = aina samaa mieltä, 2 = melkein aina samaa mieltä, 3 = toisinaan eri mieltä, 4 = usein eri mieltä, 5 = melkein aina eri mieltä, 6 = aina eri mieltä).

Tyytyväisyyteen parisuhteessa liittyviä asioita kyselyssä ovat 7) Kuinka usein olette keskustelleet tai harkinneet eroa tai suhteenne lopettamista? 8) Kuinka usein sinä tai puolisesi poistuu kotoa riidan jälkeen? 9) Kadutko koskaan, että menitte naimisiin (tai muutitte yhteen)? 10) Kuinka usein sinä ja puolisesi riitelette? 11) Kuinka usein käytte toistenne hermoille? 12) Osallistuttekko yhdessä aktiviteetteihin kodin ulkopuolella? *Tyytyväisyyteen* parisuhteessa liittyviin kysymyksiin vastataan asteikolla 1-6 (1 = aina, 2 = usein, 3 = joskus, 4 = satunnaisesti, 5 = harvoin, 6 = ei koskaan), lukuun ottamatta kysymystä numero 12, jossa asteikko on 1-5 (1 = joka päivä, 2 = lähes joka päivä, 3 = toisinaan, 4 = harvoin, 5 = ei koskaan).

Parisuhteen *yhtenäisyyttä* arvioidaan kyselyssä sen mukaan, miten usein seuraavia tapahtumia arvioidaan tapahtuvan parin välillä: 13) Vaihdatte kiinnostavia ajatuksia keskenänne? 14) Keskustelette rauhallisesti jostakin? 15) Työskentelette yhdessä jonkin suunnitelman hyväksi? Parisuhteen yhtenäisyyteen vastataan asteikolla 1-6 (1 = emme koskaan, 2 = harvemmin kuin kerran kuukaudessa, 3 = 1-2 kertaa kuukaudessa, 4 = 1-2 kertaa viikossa, 5 = kerran päivässä, 6 = useammin). Kolmen faktorin pisteet lasketaan yhteen ja tämä kolmen faktorin yhteenlaskettu pistemäärä muodostaa parisuhteen mukautuvuuden (marital adjustment). Mikäli vastaaja saa korkeat pisteet itsearviointilomakkeesta, tämä voidaan tulkita viittaavan ahdinkoon parisuhteessa (marital distress). Matala pistemäärä taas kertoo parisuhdetyytyväisyydestä.

2.3.4 Taustatiedot

Tämän tutkimuksen taustatiedot on kerätty kyselylomakkeilla sekä syntymärekisteritiedoista. Kyselylomakkeilla selvitettiin vanhempien ikä, siviilisääty, lasten lukumäärä, koulutus ja kuukausitulot. Vanhemman ikää tarkasteltiin kokonaisina vuosina lapsen syntymähetkellä. Äidin synnytysten määrä selvitettiin myös kyselylomakkeilla (1 = ensisynnyttäjät, 2 = uudelleensynnyttäjät, kuinka mones synnytys). Koulutustasoa mitattiin kolmeluokkaisella muuttujalla (1 = enintään toisen asteen tutkinto, 2 = ammattikorkeakoulututkinto, 3 =

yliopistotutkinto). Kuukausitulot luokiteltiin kolmeen luokkaan (1 = 1500 tai alle, 2 = 1501-2500, 3 = yli 2500 euroa kuukaudessa).

Syntymärekisteritiedoista saatiin tiedot lapsen biologisesta sukupuolesta, syntymäajasta ja raskauden kestosta. Lapsen biologinen sukupuoli määriteltiin kaksiluokkaisena muuttujana (poika, tyttö). Lapsen ikä laskettiin syntymästä tutkimuspäivään lapsen osallistuessa kehityspsykologiseen tutkimuskäyntiin 30 kuukauden ikäisenä. Raskauden kesto laskettiin viikkoina arvioidusta raskauden alkamishetkestä synnytykseen.

2.4 Tilastolliset analyysit

Tilastolliset analyysit tehtiin IBM SPSS Statistics 27.0 -ohjelmalla. Kuormittavista elämäntapahtumista otettiin huomioon ne, jotka oli luokiteltu kohtalaisen rasittaviksi tai erittäin rasittaviksi. Jokainen kuormittavaksi luokiteltu elämäntapahtuma huomioitiin analyysissä yhden pisteen arvoiseksi. Kuormittavia elämäntapahtumia tarkasteltiin ensin mittapisteestä, jossa lapsi oli 24 kuukautta vanha, mutta sitten tarkasteltiin myös pitkäaikaista kuormitusta laskemalla yhteen kuormittavat elämäntapahtumat ajalta, jolloin lapsi on ollut 6 kuukautta, 12 kuukautta ja 24 kuukautta vanha. Regressiomalleissa käytettiin tätä kumulatiivista muuttujaa kuormittavista elämäntapahtumista.

Ensin tarkasteltiin, ovatko muuttajat normaalisti jakautuneita. Lisäksi tarkasteltiin kuormittavien elämäntapahtumien, parisuhdetyytyväisyyden ja emotionaalisen saatavillaolon keskiarvoja, keskihajontoja, vaihteluvälejä ja muuttujien välisiä korrelaatioita. Kuormittavien elämäntapahtumien ja emotionaalisen saatavillaolon yhteyttä tarkasteltiin sirontakuvioiden avulla, ja tarkasteltiin mahdollisia muista arvoista huomattavasti poikkeavia arvoja sekä pohdittiin, voisivatko nämä poikkeavat arvot selittää ison osan suhteesta kahden muuttujan välillä. Näiden tarkastelujen lisäksi katsottiin vielä taustamuuttujia, ja sitä ovatko ne yhteydessä emotionaaliseen saatavillaoloon, kuormittaviin elämäntapahtumiin ja parisuhdetyytyväisyyteen. Tämä tarkastelu tehtiin korrelaatioanalyysillä.

Muuttujien välisiä yhteyksiä tarkasteltiin hierarkkisella regressiomallilla. Ensin tarkasteltiin kuormittavien elämäntapahtumien ja emotionaalisen saatavillaolon yhteyttä. Seuraavassa vaiheessa malliin otettiin mukaan parisuhdetyytyväisyys. Viimeisessä vaiheessa otettiin mukaan interaktiimuuttuja, joka muodostettiin kuormittavista elämäntapahtumista ja parisuhdetyytyväisyydestä. Tässä tarkasteltiin, moderoiko parisuhdetyytyväisyys kuormittavien elämäntapahtumien yhteyttä emotionaaliseen saatavillaoloon.

Koska parisuhdetyytyväisyyden ja äidin emotionaalisen saatavillaolon yhden osa-alueen, jäsentämisen, välillä havaittiin tilastollisesti merkitsevä yhteys, otettiin jäsentäminen mukaan toiseen hierarkkiseen regressiomalliin. Sensitiivisyydellä, ei-vihamielisyydellä ja ei-tunkeilevuudella ei ollut yhteyttä parisuhdetyytyväisyyden kanssa, ja siksi niitä ei otettu mukaan erillisinä regressiomalliin. Toisessa mallissa tarkasteltiin siis kuormittavien elämäntapahtumien ja emotionaalisen saatavillaolon osa-alueen, jäsentämisen, yhteyttä. Seuraavassa vaiheessa malliin otettiin mukaan parisuhdetyytyväisyys. Viimeisessä vaiheessa otettiin mukaan interaktiomuuttuja, joka muodostettiin kuormittavista elämäntapahtumista ja parisuhdetyytyväisyydestä. Tässä tarkasteltiin, moderoiko parisuhdetyytyväisyys kuormittavien elämäntapahtumien yhteyttä emotionaalisen saatavillaolon yhteen osa-alueeseen, jäsentämiseen.

2.5 Otoksen kuvailevat tunnusluvut

Äidin kokemien kuormittavien elämäntapahtumien, parisuhdetyytyväisyyden ja emotionaalisen saatavillaolon summamuuttujan sekä sen osa-alueiden (sensiitivisyys, jäsentäminen, ei-tunkeilevuus ja ei-vihamielisuus) kuvailevat tunnusluvut on raportoitu Taulukossa 1. Taulukossa näkyy myös kuormittavien elämäntapahtumien kumulatiivinen muuttuja eli kaikki kuormittavaksi koetut elämäntapahtumat, kun lapsi on ollut 6 kuukautta, 12 kuukautta ja 24 kuukautta vanha.

Taulukko 1. Äidin kokemien kuormittavien elämäntapahtumien, äidin parisuhdetyytyväisyyden ja äidin emotionaalisen saatavillaolon sekä sen osa-alueiden (sensiitivisyys, jäsentäminen, ei-tunkeilevuus ja ei-vihamielisuus) kuvailevat tunnusluvut.

Muuttuja	Ka (Kh)	Vaihteluväli	n
Kuormittavat elämäntapahtumat 24v	0.86 (1.01)	6	213
Kuormittavat elämäntapahtumat 6kk, 12kk ja 24kk*	4.35 (4.03)	22	244
Äidin parisuhdetyytyväisyys**	32.91 (7.77)	42	213
Äidin sensitiivisyys	5.16 (1.20)	5	289
Äidin jäsentäminen	5.26 (1.13)	5	213
Äidin ei-tunkeilevuus	5.83 (1.22)	4.5	289
Äidin ei-vihamielisyys	6.34 (0.92)	4.5	289
Äidin emotionaalinen saatavillaolo	5.65 (.94)	4.63	233

* Kuormittavien elämäntapahtumien lukumäärä yhteenlaskettuna.

**Matala pistemäärä parisuhdetyytyväisyydessä tarkoittaa suurempaa tyytyväisyyttä parisuhteeseen ja korkea pistemäärä suurempaa tyytymättömyyttä parisuhteeseen.

3 Tulokset

3.1 Taustamuuttujien yhteydet emotionaaliseen saatavillaoloon, kuormittaviin elämäntapahtumiin ja parisuhdetyytyväisyyteen

Taustamuuttujien yhteyttä emotionaaliseen saatavillaoloon, kuormittaviin elämäntapahtumiin ja parisuhdetyytyväisyyteen tarkasteltiin Pearsonin korrelaatiokertoimen avulla.

Taustamuuttujista äidin koulutuksella oli tilastollisesti merkitsevä yhteys ($p < .05$) äidin emotionaaliseen saatavillaoloon, näiden välillä oli heikko positiivinen korrelaatio, $r(1) = .17$, $p = .007$. Korkeammin koulutetut äidit olivat siis emotionaalisesti enemmän saatavilla vuorovaikutuksessa lapsen kanssa. Myös gestatioiän yhteys äidin emotionaaliseen saatavillaoloon oli tilastollisesti merkitsevä, näiden välillä oli heikko positiivinen korrelaatio, $r(1) = .14$, $p = .025$. Äidin iän sekä äidin kokemien kuormittavien elämäntapahtumien ja parisuhdetyytyväisyyden välillä ei löytynyt tilastollisesti merkitsevää yhteyttä. Äidin koulutuksen sekä kuormittavien elämäntapahtumien ja parisuhdetyytyväisyyden välillä ei löytynyt tilastollisesti merkitsevää yhteyttä.

3.2 Kuormittavien elämäntapahtumien yhteys emotionaaliseen saatavillaoloon

Äidin kokemien kuormittavien elämäntapahtumien ja äidin emotionaalisen saatavillaolon välistä yhteyttä tarkasteltiin Pearsonin korrelaatiokertoimen avulla (Taulukko 2). Äidin kokemat kuormittavat elämäntapahtumat taaperoaikana (lapsen ollessa 24 kuukautta vanha) eivät olleet tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä äidin emotionaaliseen saatavillaoloon ($r(1) = -.022$, $p = .744$), eivätkä myöskään sen neljään osa-alueeseen (sensitiivisyys, jäsentäminen ei-tunkeilevuus ja ei-vihamielisyys).

Äidin kokemia kuormittavia elämäntapahtumia tarkasteltiin myös kumulatiivisesti pidemmältä ajanjaksolta, kuormittavaksi koetut elämäntapahtumat yhteenlaskettuna mittapisteistä, kun lapsi oli 6 kuukautta, 12 kuukautta ja 24 kuukautta vanha. Kuten Taulukosta 2 näkyy, äidin kokemat kuormittavat elämäntapahtumat tältä pidemmältä ajanjaksolta eivät olleet tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä äidin emotionaaliseen saatavillaoloon. Äidin kokemien kuormittavien elämäntapahtumien vauvavaiheesta taaperovaiheeseen ja äidin emotionaalisen saatavillaolon välillä ei ollut tilastollisesti merkitsevää yhteyttä, $r(1) = -.06$, $p = .18$. Vauvavaiheesta taaperoaikaan raportoidut kuormittavat elämäntapahtumat eivät olleet myöskään tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä

emotionaalisen saatavillaolon neljään osa-alueeseen (sensitiivisyys, jäsentäminen, ei-tunkeilevuus ja ei-vihamielisyys), kun yhteyksiä tarkasteltiin yksittäin.

Taulukko 2. Kuormittavien elämäntapahtumien ja äidin parisuhdetyytyväisyyden yhteys (r) äidin emotionaaliseen saatavillaoloon sekä sen osa-alueisiin (sensitiivisyys, jäsentäminen, ei-tunkeilevuus ja ei-vihamielisyys).

Muuttuja	Kuormittavat elämäntapahtumat		Äidin
	24kk	6kk, 12kk, 24kk	parisuhdetyytyväisyys 24kk
n	233	244	213
Äidin sensitiivisyys	-.03 (n=233)	-.06 (n=266)	-.09 (n=259)
Äidin jäsentäminen	-.002 (n=233)	-.05 (n=266)	-.16* (n=259)
Äidin ei-tunkeilevuus	-.05 (n=233)	-.04 (n=266)	-.08 (n=259)
Äidin ei-vihamielisyys	.01 (n=233)	-.02 (n=266)	-.099 (n=259)
Äidin emotionaalinen saatavillaolo	-.02 (n=233)	-.06 (n=244)	-.09 (n=213)

* $p < .05$

3.3 Parisuhdetyytyväisyyden yhteys emotionaaliseen saatavillaoloon

Äidin parisuhdetyytyväisyyden ja äidin emotionaalisen saatavillaolon välistä yhteyttä tarkasteltiin Pearsonin korrelaatiokertoimen avulla (Taulukko 2). Äidin parisuhdetyytyväisyyden ja emotionaalisen saatavillaolon välillä oli heikko, negatiivinen korrelaatio, $r(1) = -.099$, $p = .075$.

Kun tarkasteltiin äidin kokeman parisuhdetyytyväisyyden yhteyttä emotionaalisen saatavillaolon neljään osa-alueeseen (sensitiivisyys, jäsentäminen, ei-tunkeilevuus ja ei-vihamielisyys), havaittiin tilastollisesti merkitsevä yhteys äidin parisuhdetyytyväisyyden ja äidin jäsentämisen välillä, $r(1) = -.16$, $p = .011$, eli taaperoaikana parisuhteeseensa tyytyväisemmät äidit olivat tilastollisesti merkitsevästi jäsentävämpiä vuorovaikutuksessa lapsensa kanssa. Kuten Taulukosta 2 näkyy, äidin parisuhdetyytyväisyydellä ja kolmella muulla emotionaalisen saatavillaolon osa-alueella (sensitiivisyys, ei-tunkeilevuus ja ei-vihamielisyys) ei ollut tilastollisesti merkitsevää yhteyttä.

3.4 Parisuhdetyytyväisyyden moderoiniva yhteys kuormittavien elämäntapahtumien ja emotionaalisen saatavillaolon yhteyksiin

Seuraavaksi tarkasteltiin, olivatko kuormittavat elämäntapahtumat pidemmältä ajanjaksolta (yhteenlasketut mittapisteistä, kun lapsi 6 kuukautta, 12 kuukautta ja 24 kuukautta vanha) eri tavalla yhteydessä äidin emotionaaliseen saatavillaoloon riippuen tutkittavien raporttoimasta parisuhdetyytyväisyydestä. Parisuhdetyytyväisyyden ja kuormittavien elämäntapahtumien pää- ja yhdysvaikutuksia emotionaaliseen saatavillaoloon tutkittiin hierarkkisella regressiomallilla, jossa selittäjinä olivat kuormittavat elämäntapahtumat, parisuhdetyytyväisyys ja niiden yhdysvaikutustermi.

Malli selitti emotionaalista saatavillaoloa tyhjää mallia paremmin, $F(3,240) = 2.14, p = .096$, mutta selitysaste oli vaatimaton, korjattu $R^2 = 0.01$. Standardoimattomat regressiokertoimet on esitetty Taulukossa 3. Kuormittavat elämäntapahtumat eivät olleet mallissa merkitsevä selittäjä, $B = -0.04, SE = 0.06, 95\% CI = [-0.16, 0.07], \beta = -0.18, t = -0.71, p = .477$.

Parisuhdetyytyväisyys ei ollut merkitsevä selittäjä mallissa, $B = -0.02, SE = 0.01, 95\% CI = [-0.04, 0.00], \beta = -0.19, t = -1.94, p = .053$, vaikka trenditason yhteys oli nähtävissä.

Parisuhdetyytyväisyyden ja kuormittavien elämäntapahtumien yhdysvaikutus ei ollut merkitsevä selittäjä mallissa, $B = 0.001, SE = 0.002, 95\% CI = [-0.002, .004], \beta = 0.15, t = 0.56, p = .575$. Parisuhdetyytyväisyyden ja kuormittavien elämäntapahtumien yhdysvaikutuksesta ei ollut viitteitä. Trendi oli nähtävissä siitä, että parisuhteeseensa tyytyväisemmät äidit olisivat emotionaalisesti enemmän saatavilla vuorovaikutuksessa lapsensa kanssa. Kuormittavilla elämäntapahtumilla ei havaittu olevan yhteyttä äidin emotionaaliseen saatavillaoloon.

Taulukko 3. Parisuhdetyytyväisyyden ja kuormittavien elämäntapahtumien (lapsen ollessa 6, 12 ja 24 kuukautta) yhteys emotionaaliseen saatavillaoloon regressioanalyysin perusteella.

Muuttuja	B	95% CI	SE	t	p
Vakiotermi	6.43	5.69, 7.17	0.38	17.08	< .001
Parisuhdetyytyväisyys	-0.02	-0.04, 0.00	0.01	-1.94	.054
Kuormittavat elämäntapahtumat	-0.04	-0.16, 0.07	0.06	-0.71	.477
Parisuhdetyytyväisyys * kuormittavat elämäntapahtumat	0.001	-0.002, 0.004	0.002	0.56	.575

3.5 Parisuhdetyytyväisyyden moderoiniva yhteys kuormittavien elämäntapahtumien ja jäsentämisen yhteyksiin

Koska parisuhdetyytyväisyyden ja äidin emotionaalisen saatavillaolon yhden osa-alueen, jäsentämisen, välillä oli tilastollisesti merkitsevä yhteys, tarkasteltiin tätä yhteyttä tarkemmin. Parisuhdetyytyväisyyden ja kuormittavien elämäntapahtumien pää- ja yhdysvaikutuksia jäsentämiseen tutkittiin hierarkkisella regressiomallilla, jossa selittäjinä olivat kuormittavat elämäntapahtumat, parisuhdetyytyväisyys ja niiden yhdysvaikutustermit.

Malli selitti jäsentämistä tyhjää mallia paremmin, $F(3,240) = 3.41$, $p = .018$, mutta selitysaste oli vaatimaton, korjattu $R^2 = 0.03$. Standardoimattomat regressiokertoimet on esitetty Taulukossa 4. Kuormittavat elämäntapahtumat eivät olleet mallissa merkitsevä selittäjä, vaikka trenditason yhteys oli nähtävissä, $B = -0.11$, $SE = 0.07$, $95\% CI = [-0.25, 0.03]$, $\beta = -0.37$, $t = -1.49$, $p = .137$.

Parisuhdetyytyväisyys oli mallissa merkitsevä selittäjä, $B = -0.04$, $SE = 0.01$, $95\% CI = [-0.07, -0.01]$, $\beta = -0.28$, $t = -2.91$, $p = .004$. Parisuhdetyytyväisyyden ja kuormittavien elämäntapahtumien yhdysvaikutus ei ollut merkitsevä selittäjä mallissa, $B = 0.003$, $SE = 0.002$, $95\% CI = [-0.001, 0.007]$, $\beta = 0.39$, $t = 1.44$, $p = .151$. Parisuhteeseensa tyytyväisemmät äidit olivat siis jäsentävämpiä vuorovaikutuksessa lapsensa kanssa, mutta kuormittavilla elämäntapahtumilla ei havaittu olevan yhteyttä äidin emotionaaliseen saatavillaoloon.

Taulukko 4. Parisuhdetyytyväisyyden ja kuormittavien elämäntapahtumien (lapsen ollessa 6, 12 ja 24 kuukautta) yhteys äidin jäsentämiseen regressioanalyysin perusteella.

Muuttuja	B	95% CI	SE	t	p
Vakiotermit	6.62	5.72, 7.52	0.46	14.46	< .001
Parisuhdetyytyväisyys	-0.04	-0.07, -0.01	0.01	-2.91	.004
Kuormittavat elämäntapahtumat	-0.11	-0.25, 0.03	0.07	-1.49	.137
Parisuhdetyytyväisyys *	0.003	-0.001, 0.007	0.002	1.44	.151
kuormittavat elämäntapahtumat					

4 Pohdinta

4.1 Tutkimustulokset ja niiden merkitys

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten kuormittavat elämäntapahtumat ja äidin parisuhdetyytyväisyys ovat yhteydessä äidin emotionaaliseen saatavillaoloon lapsen ollessa kahden ja puolen vuoden ikäinen. Lisäksi tarkoituksena oli tarkastella, suojaako parisuhdetyytyväisyys kuormittavien elämäntapahtumien mahdollista yhteyttä äidin emotionaaliseen saatavillaoloon.

Äidin kokemat kuormittavat elämäntapahtumat eivät olleet yhteydessä äidin emotionaaliseen saatavillaoloon. Äidin parisuhdetyytyväisyyden ja emotionaalisen saatavillaolon välillä oli trenditason yhteys. Äidin emotionaalisen saatavillaolon neljästä osa-alueesta (sensitiivisyys, jäsentäminen, ei-tunkeilevuus ja ei-vihamielisuus), äidin jäsentämisellä havaittiin olevan yhteys äidin parisuhdetyytyväisyyden kanssa, eli taaperoaikana parisuhteeseensa tyytyväisempien äitien nähtiin olevan jäsentävämpiä ja emotionaalisesti enemmän saatavilla vuorovaikutuksessa lapsensa kanssa. Parisuhdetyytyväisyyden yhteys äidin emotionaaliseen saatavillaoloon ja äidin jäsentämiseen voidaan nähdä tämän tutkimuksen päälöydöksenä.

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen hypoteesina oli, että useammat tai kasautuvat kuormittavat elämäntapahtumat heikentävät äidin kykyä olla emotionaalisesti saatavilla lapselle. Kuormittavien elämäntapahtumien yhteyttä vanhempien emotionaaliseen saatavillaoloon ei ole juurikaan tutkittu. Enemmän on tutkittu vanhemman mielialaoireiden ja emotionaalisen saatavillaolon välistä yhteyttä. Aiempi tutkimus on esimerkiksi osoittanut yhteyden äidin raskaudenaikaisen mielialan ja äidin emotionaalisen saatavillaolon välillä (esim. Korja & McMahon, 2021). Kuormittavien elämäntapahtumien on todettu olevan yhteydessä heikompaan hoivakäyttämiseen joissain tapauksissa, vaikka kuormittavien elämäntapahtumien heijastumisessa hoivakäyttämiseen nähdään olevan yksilöllisiä eroja (Leckman ym., 2004), mikä on ymmärrettävää koska erilaisten elämäntapahtumien kuormittavuus koetaan hyvin eri tavoin riippuen yksilöstä ja siihen vaikuttaa myös yksilön resilienssi (Bonanno, 2004). Hypoteesille ei saatu näyttöä tässä tutkimuksessa ja äidin kuormittaviksi kokemat elämäntapahtumat eivät olleet yhteydessä äidin emotionaaliseen saatavillaoloon. Tämä voi liittyä yksilöllisiin eroihin kuormittavien elämäntapahtumien heijastumisessa emotionaaliseen saatavillaoloon, tai siihen, että hyvinvoivan otoksen takia vain osa ilmiön vaihtelusta tulee esiin, koska aineistossa kuormittaviksi luokiteltuja

elämäntapahtumia oli suhteellisen vähän. Voi myös olla kyse korrelatiivisen tutkimuksen rajoituksista ja siitä, että yhteys ei tule näkyviin ja rajallisen vaihtelun takia todellinen yhteys jää havaitsematta. Nämä seikat on hyvä pitää mielessä pohdittaessa otoksen edustavuuden vaikutusta havaittuihin yhteyksiin.

Toisen tutkimuskysymyksen hypoteesina oli, että äidin vahvempi parisuhdetyytyväisyys heijastuu myönteisesti äidin emotionaaliseen saatavillaoloon. Vanhempien parisuhdetyytyväisyyden ja emotionaalisen saatavillaolon yhteyttä on tutkittu vasta vähän (Salo ym., 2021). Parisuhdetyytyväisyyden yhteyttä vanhemmuuteen sekä vanhemman ja lapsen väliseen suhteeseen on tutkittu enemmän (Erel & Burman, 1995.; McHale, 1995), ja parisuhdetytyttömyyden nähdään olevan riskitekijä parisuhteen lisäksi myös vanhempi-lapsi-suhteelle (Rostad & Whitaker, 2016). Hypoteesin mukaisesti tässä tutkimuksessa havaittiin yhteys äidin parisuhdetyytyväisyyden ja äidin emotionaalisen saatavillaolon ulottuvuuden, jäsentämisen, välillä. Taaperoaikana parisuhteeseensa tyytyväisempien äitien nähtiin olevan jäsentävämpiä vuorovaikutuksessa lapsensa kanssa. Tämä tulos on linjassa tutkimuksen hypoteesien kanssa, ja voidaan todeta, että taaperoaikana parisuhdetyytyväisyys voi heijastua myönteisesti äidin kykyyn jäsentää tarkoituksenmukaisesti, mutta lapsijohtoisesti leikkitilannetta sekä kykyyn asettaa rajoja lapsen käyttäytymiselle. Voidaan ajatella, että parisuhdetyytyväisyyden ja siihen liittyvän sosiaalisen tuen kautta välittyvät myönteiset vaikutukset heijastuvat myös äidin kykyyn jäsentää tilanteita lapselle. Toisaalta tiedetään, että esimerkiksi raskaudenaikaiset ja synnytyksen jälkeiset masennusoireet ovat negatiivisesti yhteydessä äidin emotionaaliseen saatavillaoloon, erityisesti jäsentämiseen (esim. Korja & McMahan, 2021; Hakanen ym., 2019). Parisuhdetyytyväisyydellä taas tiedetään olevan monia myönteisiä vaikutuksia yksilölle: korkeampi itsetunto, optimismi ja myönteinen affekti, vahvemmin koettu tuki ja myönteiset vaikutukset terveyteen (Robles ym., 2014; Slatcher & Schoebi, 2017; Tissera ym., 2021). Parisuhdetyytyväisyys voidaan nähdä resilienssitekijänä, joka voi suojata äidin emotionaalista saatavillaoloa.

Parisuhdetyytyväisyydellä ajatellaan olevan stressiä puskuroiva rooli sen tarjoaman sosiaalisen tuen kautta. Tässä tutkimuksessa esiin tuleva parisuhdetyytyväisyyden heijastuminen äidin jäsentämiseen on hyvä esimerkki siitä, miten parisuhteen tunnetason tuki voi heijastua lapsen hoivaamiseen. Parisuhteen laatu lisää vanhempien voimavaroja vanhemmuuteen, ja nämä vaikutukset vanhemmuuteen välittyvät lapseen. Muilta osin hypoteesille ei saatu näyttöä ja äidin parisuhdetyytyväisyyden ja kolmen muun

emotionaalisen saatavillaolon ulottuvuuden (sensitiivisyys, ei-tunkeilevuus ja ei-vihamielisyys) välillä ei havaittu yhteyttä.

Kolmannen tutkimuskysymyksen hypoteesina oli, että parisuhdetyytyväisyys puskuroi tai suojaa äidin emotionaalista saatavillaoloa kuormittavilta elämäntapahtumilta. Vaikka aiemmin on esitetty, että parisuhdetyytyväisyyteen liittyvät myönteiset kokemukset voisivat puskuroida stressin vaikutuksia vanhemman pysyessä emotionaalisesti enemmän saatavilla lapselleen (Salo ym., 2021), tässä tutkimuksessa hypoteesin mukaista parisuhdetyytyväisyyden puskuroivaa roolia ei pystytty todentamaan. Tämän tutkimuksen pohjalta ei voida tehdä vahvoja johtopäätöksiä parisuhteen puskuroivasta roolista, ja siksi lisää tutkimusta tarvitaan sekä kuormittavien elämäntapahtumien yhteydestä emotionaaliseen saatavillaoloon että parisuhdetyytyväisyyden yhteydestä emotionaaliseen saatavillaoloon.

4.2 Tutkimuksen vahvuudet ja rajoitteet

Tutkimuksen vahvuuksiin lukeutuu tutkimuksen ja sen aiheen merkitys, sillä äidin kokemien kuormittavien elämäntapahtumien sekä parisuhdetyytyväisyyden yhteydestä emotionaaliseen saatavillaoloon ei ole tehty paljoa tutkimusta. Aihevalinta on tärkeä ja helposti perusteltavissa, sillä lapsen kehitys tapahtuu tunnesuhteessa vanhempaan ja parisuhdetyytyväisyys on tärkeä vanhemmuuteen ja vanhempi-lapsi-suhteeseen heijastuva tekijä.

Tutkimuksen vahvuutena on myös Turun yliopiston laajan FinnBrain -syntymäkohorttitutkimuksen aineiston laajuus ja se, että lasten kehitykseen keskittyvä pitkittäistutkimus mahdollistaa lapsiperheiden hyvinvoinnin kannalta tärkeää tutkimusta. Vahvuutena on myös kerätty aineisto kuormittavista elämäntapahtumista useammassa mittauspisteessä. Useampi mittapiste mahdollistaa kuormittavien elämäntapahtumien tarkastelun pidemmältä ajalta, jolloin kokonaiskuormituksesta saadaan kattavampi kokonaiskuva.

Tutkimuksen vahvuuksiin kuuluvat myös validit mittarit. Emotionaalista saatavillaoloa mittaava EA Scales on validi laajassa käytössä oleva vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta ja tunnesuhdetta arvioiva mittari. Kuormittavien elämäntapahtumien kyselylomake perustuu laajasti käytettyyn Holmesin ja Raheen stressiasteikkoon (Holmes & Rahe, 1967) ja myös parisuhdetyytyväisyyttä mittaava suomennettu RDAS eli Revised Dyadic Adjustment Scale -kyselylomake on laajasti käytetty ja validi kyselylomake.

Tässä tutkimuksessa emotionaalista saatavillaoloa tarkasteltiin äiti-lapsi-dyadien välillä, koska tutkimustilanteessa oli lähes ainoastaan äitejä. Tämän tutkimuksen rajoitteena on emotionaalisen saatavillaolon tarkastelun puuttuminen isä-lapsi-dyadien vuorovaikutuksessa, koska tutkimustilanteissa tavallisesti läsnäoleva vanhempi oli äiti. Isien parisuhdetyytyväisyysaineiston sisällyttäminen olisi lisännyt tämän tutkimuksen arvoa, mutta aineisto jää tämän tutkimuksen alkuperäisen rajauksen ulkopuolelle.

Aineisto koostuu suhteellisen hyvinvoivista perheistä, ja kuormittaviksi koettuja elämäntapahtumia oli aineistossa suhteellisen vähän. Pitkittäistutkimukseen osallistuminen, kyselyihin vastaaminen ja tutkimuskäynteihin osallistuminen vaatii lapsiperheiltä aikaa ja voimavaroja, ja siksi voidaan ajatella, että huonompivointiset perheet eivät välttämättä näy aineistossa. Siksi tutkimuksen yleistettävyydessä voidaan nähdä rajoitteita. Aineiston luonteen vuoksi tutkimuksen tulokset eivät ole yleistettävissä koko väestöön, vaikka aineisto onkin suhteellisen laaja. Tutkimuksen rajoitteena voidaan nähdä myös se, että merkitsevien yhteyksien efektikoot jäivät pieniksi.

Itsearviointimenetelmien käyttäminen ja niiden luotettavuus voidaan nähdä myös tutkimuksen heikkoutena kuormittavien elämäntapahtumien ja parisuhdetyytyväisyyden osalta, vaikka käytetyt kyselylomakkeet ovatkin laajasti käytettyjä. Esimerkiksi Rahen ja Holmesin stressiasteikon validiutta on kyseenalaistettu, mutta sen nähdään olevan ekonomisempi tapa kerätä aineistoa kuin esimerkiksi haastattelut (Dohrenwend, 2006). Lapsiperheiden kokonaiskuormitusta arvioitaessa kuormittavien elämäntapahtumien lisäksi olisi hyödyllistä saada tietoa muista vanhempien kuormitusta lisäävistä tekijöistä sekä vanhempien resilienssiin vaikuttavista tekijöistä. Esimerkiksi äidin työkuormituksen tai univaikeuksien heijastuminen emotionaaliseen saatavillaoloon ei tule näkyviin näillä tutkimusmenetelmillä. Myöskään tietyt resilienssitekijät, kuten äidin parisuhteen ulkopuolelta saama sosiaalinen tuki tai äidin psykologinen hyvinvointi, eivät tule tällä tutkimusasetelmalla esiin. Resilienssiä ei voitu tässä tutkimuksessa huomioida laajemmin, ja se voidaan nähdä tämän tutkimuksen rajoitteena.

4.3 Johtopäätökset ja jatkosuositukset

Tämän tutkimuksen perusteella äidin kokemat kuormittavat elämäntapahtumat eivät ole yhteydessä äidin emotionaaliseen saatavillaoloon lapsen ollessa kahden ja puolen vuoden ikäinen. Tutkimuksen tulokset kuormittavien elämäntapahtumien ja emotionaalisen saatavillaolon yhteydestä eivät kuitenkaan ole yleistettävissä, koska kuormittavia

elämäntapahtumia oli aineistossa suhteellisen vähän. Tutkimuksen päälöydöksenä voidaan nähdä äidin parisuhdetyytyväisyyden yhteys emotionaalisen saatavillaolon yhteen neljästä ulottuvuudesta, jäsentämiseen. Parisuhteeseen tyytyväisempi äiti on jäsentävämpi vuorovaikutuksessa lapsensa kanssa lapsen ollessa kahden ja puolen vuoden ikäinen.

Jotta kuormittavien elämäntapahtumien yhteyttä vanhemman emotionaaliseen saatavillaoloon voitaisiin tarkastella jatkotutkimuksissa luotettavammin, aihetta tulisi tutkia aineistossa, jossa kuormittavat elämäntapahtumat tulisivat esiin tai jossa kuormitusta arvioitaisiin myös arjen kuormituksen, esimerkiksi vanhemman työkuormituksen, näkökulmasta. Tällöin myös parisuhdetyytyväisyyden mahdollista suojaavaa roolia kuormittavien elämäntapahtumien tai kuormituksen ja emotionaalisen saatavillaolon välillä voisi tutkia luotettavammin.

Jatkotutkimuksissa olisi hyvä tarkastella myös kuormittavien elämäntapahtumien heijastumista äidin psykologiseen hyvinvointiin ja sitä kautta emotionaaliseen saatavillaoloon. Jatkotutkimuksissa olisi myös tärkeää tutkia emotionaalista saatavillaoloa isä-lapsi-dyadeissa sekä isien parisuhdetyytyväisyys tulisi ottaa huomioon parisuhdetyytyväisyyttä tarkastellessa.

Lähteet

- Ainsworth, M. D. S. (Toim.). (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Erlbaum [u.a.].
- Belsky, J. (1981). *Early Human Experience: A Family Perspective*.
- Biringen, Z., Derscheid, D., Vliegen, N., Closson, L., & Easterbrooks, M. A. (2014). Emotional availability (EA): Theoretical background, empirical research using the EA Scales, and clinical applications. *Developmental Review, 34*(2), 114–167. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2014.01.002>
- Biringen, Z., Robinson, J. L., & Emde, R. N. (2000). Appendix B: The Emotional Availability Scales (3rd ed.; an abridged Infancy/Early Childhood Version). *Attachment & Human Development, 2*(2), 256–270. <https://doi.org/10.1080/14616730050085626>
- Bonanno, G. A. (2004). Loss, Trauma, and Human Resilience: Have We Underestimated the Human Capacity to Thrive After Extremely Aversive Events? *The American psychologist, 59*(1), 20–28. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.59.1.20>
- Bonanno, G. A., Brewin, C. R., Kaniasty, K., & La Greca, A. M. (2010). Weighing the Costs of Disaster: Consequences, Risks, and Resilience in Individuals, Families, and Communities. *Psychological Science in the Public Interest, 11*(1), 1–49. <https://doi.org/10.1177/1529100610387086>
- Bonanno, G. A., Galea, S., Bucciarelli, A., & Vlahov, D. (2006). Psychological Resilience after Disaster: New York City in the Aftermath of the September 11th Terrorist Attack. *Psychological science, 17*(3), 181–186. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.2006.01682.x>
- Bowlby, J. (1982). Attachment and loss: Retrospect and prospect. *American Journal of Orthopsychiatry, 52*(4), 664–678. <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1982.tb01456.x>
- Bucci, M., MD, Marques, S. S., DrPH, MPH, Oh, D., PhD, MSc, & Harris, N. B., MD, MPH.

- (2016). Toxic Stress in Children and Adolescents. *Advances in pediatrics*, 63(1), 403–428. <https://doi.org/10.1016/j.yapd.2016.04.002>
- Busby, D. M., Christensen, C., Crane, D. R., & Larson, J. H. (1995). A revision of the dyadic adjustment scale for use with distressed and nondistressed couples: Construct hierarchy and multidimensional scales. *Journal of Marital and Family Therapy*, 21(3), 289–308. <https://doi.org/10.1111/j.1752-0606.1995.tb00163.x>
- Campbell-Sills, L., Cohan, S. L., & Stein, M. B. (2006). Relationship of resilience to personality, coping, and psychiatric symptoms in young adults. *Behaviour research and therapy*, 44(4), 585–599. <https://doi.org/10.1016/j.brat.2005.05.001>
- Christina Little & Alice S. Carter. (2017). Negative emotional reactivity and regulation in 12-month-olds following emotional challenge: Contributions of maternal-infant emotional availability in a low-income sample. *Infant mental health journal*, 26(4). <https://doi.org/10.1002/imhj.20055>
- Clark, E. L. M., Jiao, Y., Sandoval, K., & Biringen, Z. (2021). Neurobiological Implications of Parent–Child Emotional Availability: A Review. *Brain Sciences*, 11(8), 1016. <https://doi.org/10.3390/brainsci11081016>
- Davis, D. W., & Logsdon, M. C. (2010). *Maternal sensitivity: A scientific foundation for practice*. Nova Science Publishers.
- Davydov, D. M., Stewart, R., Ritchie, K., & Chaudieu, I. (2010). Resilience and mental health. *Clinical psychology review*, 30(5), 479–495. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2010.03.003>
- Dohrenwend, B. P. (2006). Inventorying Stressful Life Events as Risk Factors for Psychopathology: Toward Resolution of the Problem of Intracategory Variability. *Psychological bulletin*, 132(3), 477–495. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.132.3.477>
- Erel, O., & Burman, B. (1995). *Interrelatedness of Marital Relations and Parent-Child Relations: A Meta-Analytic Review*.

- Fauber, R. L., & Long, N. (1991). *Children in Context: The Role of the Family in Child Psychotherapy*.
- Gavidia-Payne, S., Denny, B., Davis, K., Francis, A., & Jackson, M. (2015). Parental resilience: A neglected construct in resilience research. *Clinical Psychologist, 19*(3), 111–121. <https://doi.org/10.1111/cp.12053>
- Gunnar, M. R., & Adam, E. K. (2012). The hypothalamic -pituitary-adrenocortical system and emotion: Current wisdom and future directions. *Monographs of the Society for Research in Child Development, 77*(2), 109–119. <https://doi.org/10.1111/j.1540-5834.2011.00669.x>
- Hakanen, H., Flykt, M., Sinervä, E., Nolvi, S., Kataja, E.-L., Pelto, J., Karlsson, H., Karlsson, L., & Korja, R. (2019). How maternal pre- and postnatal symptoms of depression and anxiety affect early mother-infant interaction? *Journal of Affective Disorders, 257*, 83–90. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2019.06.048>
- Harris, N. B. (2020). Screening for Adverse Childhood Experiences. *JAMA : the journal of the American Medical Association, 324*(17), 1788–1789. <https://doi.org/10.1001/jama.2020.16452>
- Holmes, T. H., & Rahe, R. H. (1967). The social readjustment rating scale. *Journal of Psychosomatic Research, 11*(2), 213–218. [https://doi.org/10.1016/0022-3999\(67\)90010-4](https://doi.org/10.1016/0022-3999(67)90010-4)
- Howes, C., & Hong, S. S. (2008). Early emotional availability: Predictive of pre-kindergarten relationships among Mexican-heritage children? *Journal of Early Childhood and Infant Psychology, 4*, 4+. Gale Academic OneFile.
- Johnson, S. (2015). *Suojelen sinua kaikelta: Kuinka rakastaa ja tulla rakastetuksi*. Psykologien Kustannus Oy.
- Karlsson, L., Tolvanen, M., Scheinin, N. M., Uusitupa, H.-M., Korja, R., Ekholm, E., Tuulari,

- J. J., Pajulo, M., Huotilainen, M., Paunio, T., Karlsson, H., & FinnBrain Birth Cohort Study Group. (2018). Cohort Profile: The FinnBrain Birth Cohort Study (FinnBrain). *International Journal of Epidemiology*, 47(1), 15–16j.
<https://doi.org/10.1093/ije/dyx173>
- Korja, R., & Lindblom, J. (2013). Dynaamiset perhesuhteet vauvaperheissä. *Psykologia*, 48(5-6), 356-370.
- Korja, R., & McMahon, C. (2021). Maternal prenatal mood problems and lower maternal emotional availability associated with lower quality of child's emotional availability and higher negative affect during still-face procedure. *Infancy*, 26(6), 901–919.
<https://doi.org/10.1111/infa.12428>
- Korja, R., Piha, J., Otava, R., Lavanchy-scaiola, C., Ahlqvist-Björkroth, S., Aromaa, M., Rähkä, H., & STEPS-study. (2016). Mother's marital satisfaction associated with the quality of mother-father-child triadic interaction. *Scandinavian Journal of Psychology*, 57(4), 305–312. <https://doi.org/10.1111/sjop.12294>
- Krishnakumar, A., & Buehler, C. (2000). Interparental Conflict and Parenting Behaviors: A Meta-Analytic Review. *Family Relations*, 49(1), 25–44.
<https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2000.00025.x>
- Kumar, S. A., Franz, M. R., DiLillo, D., & Brock, R. L. (2023). Promoting resilience to depression among couples during pregnancy: The protective functions of intimate relationship satisfaction and SELF-COMPASSION. *Family Process*, 62(1), 387–405.
<https://doi.org/10.1111/famp.12788>
- Leckman, J. F., Feldman, R., Swain, J. E., Eicher, V., Thompson, N., & Mayes, L. C. (2004). Primary parental preoccupation: Circuits, genes, and the crucial role of the environment. *Journal of Neural Transmission*, 111(7), 753–771.
<https://doi.org/10.1007/s00702-003-0067-x>
- MacMillan, K. K., Lewis, A. J., Watson, S. J., Bourke, D., & Galbally, M. (2021). Maternal social support, depression and emotional availability in early mother-infant

- interaction: Findings from a pregnancy cohort. *Journal of Affective Disorders*, 292, 757–765. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2021.05.048>
- McHale, J. P. (1995). *Coparenting and Triadic Interactions During Infancy: The Roles of Marital Distress and Child Gender*.
- Moreno, A. J., Klute, M. M., & Robinson, J. L. (2008). Relational and Individual Resources as Predictors of Empathy in Early Childhood. *Social development (Oxford, England)*, 17(3), 613–637. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2007.00441.x>
- Nelson, C. A., Bhutta, Z. A., Burke Harris, N., Danese, A., & Samara, M. (2020). Adversity in childhood is linked to mental and physical health throughout life. *BMJ (Online)*, 371, m3048–m3048. <https://doi.org/10.1136/bmj.m3048>
- Noone, P. A. (2017). The Holmes–Rahe Stress Inventory. *Occupational Medicine*, 67(7), 581–582. <https://doi.org/10.1093/occmed/kqx099>
- Pechtel, P., & Pizzagalli, D. A. (2011). Effects of early life stress on cognitive and affective function: An integrated review of human literature. *Psychopharmacology*, 214(1), 55–70. <https://doi.org/10.1007/s00213-010-2009-2>
- Robles, T. F., Slatcher, R. B., Trombello, J. M., & McGinn, M. M. (2014). Marital Quality and Health: A Meta-Analytic Review. *Psychological bulletin*, 140(1), 140–187. <https://doi.org/10.1037/a0031859>
- Rostad, W. L., & Whitaker, D. J. (2016). The Association Between Reflective Functioning and Parent–Child Relationship Quality. *Journal of child and family studies*, 25(7), 2164–2177. <https://doi.org/10.1007/s10826-016-0388-7>
- Salo, S. J., Pajulo, M., Vinzce, L., Raittila, S., Sourander, J., & Kalland, M. (2021). Parent Relationship Satisfaction and Reflective Functioning as Predictors of Emotional Availability and Infant Behavior. *Journal of child and family studies*, 30(5), 1214–1228. <https://doi.org/10.1007/s10826-021-01934-2>

- Saunders, H., Kraus, A., Barone, L., & Biringen, Z. (2015). Emotional availability: Theory, research, and intervention. *Frontiers in Psychology, 6*.
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2015.01069>
- Schwarzer, R., & Luszczynska, A. (2012). Stressful Life Events. Teoksessa I. Weiner (Toim.), *Handbook of Psychology, Second Edition* (1. p.). Wiley.
<https://doi.org/10.1002/9781118133880.hop209002>
- Shonkoff, J. P., & Garner, A. S. (2012). The lifelong effects of early childhood adversity and toxic stress. *Pediatrics (Evanston), 129*(1), e232–e246.
<https://doi.org/10.1542/peds.2011-2663>
- Slade, A., Grienenberger, J., Bernbach, E., Levy, D., & Locker, A. (2005). Maternal reflective functioning, attachment, and the transmission gap: A preliminary study. *Attachment & human development, 7*(3), 283–298. <https://doi.org/10.1080/14616730500245880>
- Slatcher, R. B., & Schoebi, D. (2017). Protective Processes Underlying the Links between Marital Quality and Physical Health. *Current opinion in psychology, 13*, 148–152.
<https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2016.09.002>
- Southwick, S. M., & Charney, D. S. (2018). *Resilience: The science of mastering life's greatest challenges* (Second edition.). Cambridge University Press.
- Stein, A., Craske, M. G., Lehtonen, A., Harvey, A., Savage-McGlynn, E., Davies, B., Goodwin, J., Murray, L., Cortina-Borja, M., & Counsell, N. (2012). Maternal Cognitions and Mother-Infant Interaction in Postnatal Depression and Generalized Anxiety Disorder. *Journal of abnormal psychology (1965), 121*(4), 795–809.
<https://doi.org/10.1037/a0026847>
- Tissera, H., Auger, E., Séguin, L., Kramer, M. S., & Lydon, J. E. (2021). Happy prenatal relationships, healthy postpartum mothers: A prospective study of relationship satisfaction, postpartum stress, and health. *Psychology & health, 36*(4), 461–477.
<https://doi.org/10.1080/08870446.2020.1766040>

Twum-Antwi, A., Jefferies, P., & Ungar, M. (2020). Promoting child and youth resilience by strengthening home and school environments: A literature review. *International Journal of School & Educational Psychology*, 8(2), 78–89.
<https://doi.org/10.1080/21683603.2019.1660284>